

Rada
Evropské unie

Brusel 18. října 2023
(OR. en)

14009/23

VISA 201
COEST 548
COWEB 123
MIGR 323
FRONT 307
ASIM 90
COMIX 445

PRŮVODNÍ POZNÁMKA

Odesílatel:	Martine DEPREZOVÁ, ředitelka, za generální tajemnici Evropské komise
Datum přijetí:	18. října 2023
Příjemce:	Thérèse BLANCHETOVÁ, generální tajemnice Rady Evropské unie
Č. dok. Komise:	COM(2023) 730 final
Předmět:	ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ ŠESTÁ ZPRÁVA V RÁMCI MECHANISMU PRO POZASTAVENÍ ZRUŠENÍ VÍZOVÉ POVINNOSTI

Delegace naleznou v příloze dokument COM(2023) 730 final.

Příloha: COM(2023) 730 final

V Bruselu dne 18.10.2023
COM(2023) 730 final

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ
ŠESTÁ ZPRÁVA V RÁMCI MECHANISMU PRO POZASTAVENÍ ZRUŠENÍ
VÍZOVÉ POVINNOSTI

Obsah

ÚVOD	2
I. ZEMĚ V SOUSEDSTVÍ EU	5
1. ZEMĚ, KTERÉ MAJÍ BEZVÍZOVÝ REŽIM MÉNĚ NEŽ SEDM LET	5
GRUZIE	5
UKRAJINA	10
2. ZEMĚ, KTERÉ MAJÍ BEZVÍZOVÝ REŽIM VÍCE NEŽ SEDM LET	15
ALBÁNIE	15
BOSNA A HERCEGOVINA	19
MOLDAVSKÁ REPUBLIKA	22
ČERNÁ HORA	25
SEVERNÍ MAKEDONIE	28
SRBSKO	31
II. DALŠÍ ZEMĚ S BEZVÍZOVÝM STYKEM.....	35
ZEMĚ S BEZVÍZOVÝM STYKEM PROVOZUJÍCÍ REŽIMY OBČANSTVÍ PRO INVESTORY	35
VANUATU	36
STÁTY VÝCHODNÍHO KARIBIKU	38
ZÁVĚR	40

ÚVOD

Uvolnění vízového režimu je jedním z pilířů spolupráce EU v oblasti migrace, bezpečnosti a spravedlnosti. Usnadňuje mobilitu a mezilidské kontakty.

Ustanovení čl. 8 odst. 4 nařízení (EU) 2018/1806 (dále jen „nařízení o vízech“)¹ vyžaduje, aby Komise zajistila náležité sledování soustavného plnění požadavků týkajících se osvobození od vízové povinnosti těmi zeměmi, jejichž státní příslušníci získali bezvízový přístup do EU po úspěšném uzavření dialogu o uvolnění vízového režimu. Za tímto účelem přijala Komise od roku 2017 pět zpráv v rámci mechanismu pro pozastavení zrušení vízové povinnosti², které se týkají zemí s bezvízovým stykem na západním Balkáně (Albánie, Bosna a Hercegovina, Černá Hora, Severní Makedonie a Srbsko) a ve Východním partnerství (Gruzie, Moldavská republika – dále jen Moldavsko – a Ukrajina).

Na základě zjištění těchto zpráv a celkového sledování bezvízových režimů, které EU uplatňuje po celém světě³, přijala Komise dne 30. května 2023 sdělení⁴, které zdůraznilo hlavní výzvy v oblasti nelegální migrace a bezpečnosti spojené s fungováním bezvízových režimů a hlavní nedostatky stávajícího mechanismu pro pozastavení zrušení vízové povinnosti, a stanovila proces konzultací o možných způsobech řešení těchto výzev a zlepšení mechanismu.

Jeden z aspektů, jimiž se sdělení zabývalo, se týkal potřeby posílit sledování zemí s bezvízovým stykem v souladu se závěry Evropské rady ze dne 9. února 2023⁵. Jak bylo oznámeno v dopise předsedkyně von der Leyenové Evropské radě ze dne 20. března 2023, Komise dnes předkládá legislativní návrh na revizi mechanismu pro pozastavení zrušení vízové povinnosti⁶ a novou strategickou a komplexní zprávu v rámci mechanismu pro pozastavení zrušení vízové povinnosti. Jedním z hlavních cílů návrhu je posílit úlohu Komise v oblasti sledování a podávání zpráv a zavést výslovnou možnost, aby se zpráva v rámci mechanismu pro pozastavení zrušení vízové povinnosti zabývala i dalšími zeměpisnými oblastmi mimo sousední země EU a zaměřila se na třetí země, které vykazují specifické problémy, jež mohou vést v případě, že nebudou řešeny, k uplatnění mechanismu pro pozastavení zrušení vízové povinnosti.

Na jedné straně, jak požaduje čl. 8 odst. 4 nařízení (EU) 2018/1806, zpráva hodnotí soustavné plnění požadavků týkajících se uvolnění vízového režimu v zemích, které dokončily dialog o uvolnění vízového režimu před méně než sedmi lety (Gruzie a Ukrajina). Na druhé straně se zpráva o zemích, které tento dialog dokončily před více než sedmi lety (Albánie, Bosna a Hercegovina, Moldavsko, Černá Hora, Severní Makedonie a Srbsko)⁷, zaměřují na konkrétní problémy spojené s bezvízovými

¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1806 ze dne 14. listopadu 2018, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni (Úř. věst. L 303, 28.11.2018, s. 39).

² COM(2017) 815 final (první zpráva), COM(2018) 856 final (druhá zpráva), COM(2020) 325 final (třetí zpráva), COM(2021) 602 final (čtvrtá zpráva), COM(2022) 715 final/2 (pátá zpráva).

³ Jak je uvedeno v příloze II nařízení (EU) 2018/1806.

⁴ Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě o sledování bezvízových režimů EU, COM(2023) 297 final.

⁵ Mimořádné zasedání Evropské rady (9. února 2023) – závěry, <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-1-2023-INIT/cs/pdf>. Evropská rada zdůraznila, že „pro řízení migrace a v relevantních případech i pro celkově dobré fungování a udržitelnost bezvízových režimů má zásadní a rozhodující význam sbližování vízové politiky ze strany sousedních zemí“ a že „je třeba posílit monitorování vízových politik sousedních zemí“.

⁶ COM(2023) 642.

⁷ Podle čl. 8 odst. 4 nařízení (EU) 2018/1806 má Komise povinnost podávat zprávy pouze během období sedmi let po vstupu uvolnění vízového režimu pro tyto třetí země v platnost; poté může Komise pokračovat v podávání zpráv, kdykoli to považuje za nezbytné, nebo na žádost Evropského parlamentu nebo Rady.

režimy s těmito zeměmi, jako je sbližování vízové politiky, režimy občanství pro investory, spolupráce při zpětném přebírání osob a neopodstatněné žádosti o azyl.

U všech osmi zemí jsou otázky související s kritérii řešenými v rámci dialogů o uvolnění vízového režimu, které země dokončily, posuzovány v rámci procesu rozšíření podle kapitoly 23 Soudnictví a základní práva a kapitoly 24 Spravedlnost a vnitřní věci a podrobně rozvedeny v nadcházejícím každoročním balíčku Komise týkajícím se rozšíření. Balíček týkající se rozšíření také podrobně informuje zejména o úsilí kandidátských zemí a potenciálních kandidátských zemí o posílení právního státu a boje proti korupci. Jedná se o součást takzvaných „základních zásad“, které jsou pilířem procesu přistoupení a budou určovat celkové tempo pokroku partnerů na jejich cestě do EU.

Pokud jde o západní Balkán, zpráva vychází z probíhajícího provádění Akčního plánu EU k řešení migrace na trase, který Komise představila dne 5. prosince 2022⁸. Akční plán reagoval mimo jiné na nárůst nelegální migrace do EU přes západobalkánskou trasu v roce 2022. Zvýšený počet překročení vnějších hranic členských států byl do jisté míry důsledkem druhotného pohybu přes region a vstupu osob, které přicházejí na západní Balkán v rámci bezvízového styku a pokračují dále do EU. Akční plán přispívá ke snižování počtu příchozích osob a jeho cílem je rozvíjet společnou a koordinovanou činnost na úrovni EU, ale také dále posilovat spolupráci mezi EU a partnery ze západního Balkánu v otázkách migrace. Akční plán se týká správy hranic, azylových a přijímacích kapacit, boje proti převaděčství migrantů, spolupráce při zpětném přebírání osob a navracení, jakož i sbližování vízové politiky.

Celkově se ve všech těchto oblastech politiky podařilo zachovat uspokojivé tempo provádění, a to díky většímu zapojení a oslovení všech partnerů ze západního Balkánu na všech úrovních. Je však třeba pokračovat v práci na provádění akčního plánu. Nelegální migrace zůstává pro partnery ze západního Balkánu klíčovou výzvou. Prioritou zůstává boj proti převaděčství migrantů a obchodování s lidmi. Ačkoli byla v regionu znovu zavedena vízová povinnost pro některé klíčové státní příslušnosti, které stojí za nárůstem počtu nelegálních vstupů v roce 2022, je nutné zajistit další sladění vízového režimu. Komise zvýšila svou finanční podporu a v rámci Nástroje předvstupní pomoci (NPP III) poskytla na činnosti související s migrací v regionu celkem 291,9 milionu EUR (2021–2023).

V roce 2023 bylo ke dni 31. srpna zaznamenáno 62 967 nedovolených překročení hranic při vstupu do členských států EU na západobalkánské trase⁹. To představuje pokles o 28 % ve srovnání se stejným obdobím roku 2022, což je z velké části důsledkem probíhajícího procesu sladění vízového režimu ze strany západobalkánských partnerů. Hlavními státními příslušnostmi, které byly na trase zaznamenány, zůstávají Syřané, Afghánci a Turci.

Zpráva vychází z příspěvků osmi zemí, kterých se týká, Evropské služby pro vnější činnost a delegací EU, příslušných agentur EU působících v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí¹⁰ a členských států. Sedmáct členských států poskytlo příspěvky o relevantních příkladech spolupráce s dotyčnými zeměmi v oblasti migrace a bezpečnosti. Tyto příspěvky byly podkladem pro příslušná posouzení obsažená ve zprávě.

⁸ https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2022-12/Western%20Balkans_en.pdf

⁹ Operativní údaje, Frontex, <https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/monitoring-and-risk-analysis/migratory-map/>

¹⁰ Agentura Evropské unie pro otázky azylu (EUAA), Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž (Frontex), Agentura Evropské unie pro justiční spolupráci v trestních věcech (Eurojust) a Agentura Evropské unie pro spolupráci v oblasti prosazování práva (Europol).

Tato šestá zpráva hodnotí opatření, která dotčené země přijaly v roce 2022, a případně uvádí aktualizace pro rok 2023, pokud se má za to, že mají významný dopad na letošní doporučení. Zpráva rovněž informuje o operativní spolupráci s EU a členskými státy¹¹ a obsahuje přehled migračních trendů¹² na základě údajů Eurostatu za statistický rok 2022, včetně změn oproti roku 2021.

Jak bylo oznámeno ve sdělení ze dne 30. května 2023, a v souladu s již prováděným novým přístupem stanoveným v legislativním návrhu na revizi mechanismu pro pozastavení zrušení vízové povinnosti se zpráva poprvé zabývá i dalšími zeměpisnými oblastmi mimo zemí v sousedství EU, přičemž se zaměřuje na země s bezvízovým stykem, v nichž se objevily specifické problémy a kde může být zapotřebí další spolupráce k řešení konkrétních migračních a/nebo bezpečnostních výzev, které by mohly být posouzeny v rámci mechanismu pro pozastavení zrušení vízové povinnosti. V návaznosti na jednu z hlavních výzev uvedených ve výše zmíněném sdělení se v oddíle II zprávy posuzují země s bezvízovým stykem, které provozují režimy občanství pro investory. Režimy občanství pro investory (nebo programy občanství za investice, běžně označované také jako „zlaté pasy“), které provozují třetí země s bezvízovým vstupem do EU, mohou pro EU představovat řadu bezpečnostních rizik. Tyto režimy udělují práva spojená s občanstvím na základě místních investic nebo za paušální poplatek, s nízkými nebo žádnými požadavky na pobyt, nedostatečnými bezpečnostními kontrolami a bez skutečného vztahu k dané třetí zemi. Dotčené třetí země často nabízejí tyto režimy jako „zlaté pasy“, jejichž výslovným účelem je umožnit bezvízový styk s Unii státním příslušníkům třetích zemí, kteří by jinak měli vízovou povinnost. Tyto režimy mohou svým příjemcům umožňovat, aby obešli řádný postup získání víza do schengenského prostoru a hloubkové posouzení možných individuálních migračních a bezpečnostních rizik, s nimiž je tento postup spojen, a aby se případně vyhnuli také opatřením proti praní peněz a financování terorismu¹³.

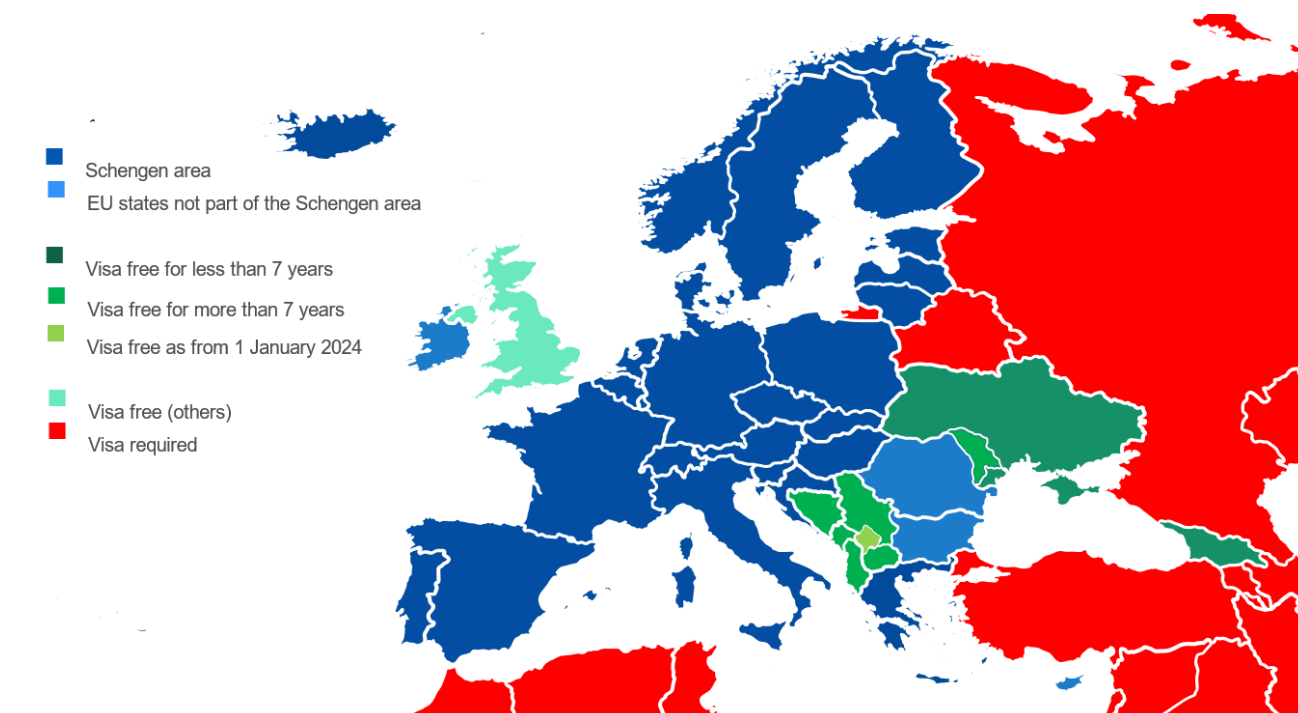
Komise sleduje všechny třetí země s bezvízovým stykem, které provozují režimy občanství pro investory. V současné době je řada třetích zemí s bezvízovým stykem pod přísným dohledem kvůli potenciálním rizikům, která vyvolávají jejich režimy občanství pro investory nebo jejich plány na zavedení takových režimů.

¹¹ V této zprávě se pod pojmem „členské státy“ rozumí členské státy, které uplatňují nařízení (EU) 2018/1806 (dále jen „nařízení o vízech“), tj. všechny stávající členské státy (s výjimkou Irska) a země přidružené k Schengenu.

¹² Zatímco kritéria pro uvolnění vízového režimu týkající se migrace jsou omezena na migrační politiky dotčených třetích zemí, oddíl věnovaný migračním trendům odráží nelegální migraci do členských států, odepření vstupu vydaná členskými státy a žádosti o mezinárodní ochranu podané v členských státech státními příslušníky zemí, kterých se zpráva týká.

¹³ Zpráva Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o režimech občanství pro investory a režimech pobytu pro investory v Evropské unii, COM(2019) 12 final, s. 23.

I. ZEMĚ V SOUSEDSTVÍ EU

1. ZEMĚ, KTERÉ MAJÍ BEZVÍZOVÝ REŽIM MÉNĚ NEŽ SEDM LET

GRUZIE

1. Sbližování vízové politiky

Gruzie má bezvívový režim s 24 zeměmi, které jsou na seznamu zemí s vízovou povinností sestaveném EU¹⁴: Arménie, Ázerbájdžán, Bahrajn, Belize, Bělorusko, Botswana, Dominikánská republika, Ekvádor, Írán, Jižní Afrika, Jordánsko, Katar, Kazachstán, Kuvajt, Kyrgyzstán, Libanon, Omán, Rusko, Saúdská Arábie, Tádžikistán, Thajsko, Turecko, Turkmenistán a Uzbekistán.

Gruzie v roce 2022 nedosáhla žádného pokroku směrem k dalšímu sblížení vízové politiky.

2. Bezpečnostní prvky dokladů, včetně biometrických údajů

Gruzie od roku 2010 vydává biometrické pasy. Nebiometrické pasy budou zcela vyřazeny do 1. ledna 2025, kdy vyprší platnost posledních těchto pasů, které jsou v současné době v oběhu. V rámci spolupráce s Interpolem si Gruzie vyměňuje informace o ztracených a odcizených pasech.

3. Integrovaná správa hranic, řízení migrace, azyl

Gruzie pokračovala v úsilí o řešení problému neopodstatněných žádostí o azyl podaných jejími občany v členských státech. Na základě nového zákona o vstupu a výstupu, který vstoupil v platnost v lednu 2021, gruzínské orgány v roce 2022 prováděly na hraničních přechodech Gruzie „kontroly při výstupu“. Gruzie uvádí, že tento systém umožnil v období 2021–2022 zabránit odchodu celkem 4 677 občanů Gruzie, kteří byli považováni za rizikové z hlediska nelegální migrace do EU.

Gruzínské orgány se dále snažily řešit tento problém trestním stíháním osob a skupin zapojených do převaděčství migrantů, včetně těch, které se podílely na poskytování nepravdivých informací o

¹⁴ Příloha I nařízení (EU) 2018/1806.

vyhlídkách na podání žádostí o azyl v EU s úspěšným výsledkem. Počet skutečně obviněných osob však zůstává nízký (11 v roce 2022).

Gruzie pravidelně spolupracuje s dotčenými členskými státy EU v otázkách týkajících se bezvízového styku, včetně prevence neoprávněného pobytu gruzínských občanů. V roce 2022 tato spolupráce zahrnovala vyslání 16 gruzínských policistů do některých členských států EU na pomoc místním donucovacím orgánům, přičemž bylo provedeno osm společných operací.

Gruzie pravidelně spolupracuje s agenturou Frontex na základě pracovního ujednání o operativní spolupráci, které bylo obnoveno v roce 2021. Na pozemních a námořních hraničních přechodech a na mezinárodních letištích v Tbilisi a Kutaisi je nasazeno několik příslušníků agentury Frontex. Gruzínští policisté byli rovněž vysláni na dotčená letiště v členských státech EU. Hlavním cílem této spolupráce je zabránit zneužívání bezvízového styku ze strany gruzínských občanů, včetně podávání neopodstatněných žádostí o azyl.

Gruzie úzce spolupracovala s členskými státy v oblasti zpětného přebírání osob. Míra kladných rozhodnutí gruzínských orgánů o žádostech o zpětné převzetí činí za celé období 2017–2022 v průměru 98 %. Gruzie rovněž velmi úzce spolupracovala při navracení, včetně repatriačních letů pro účely navracení. V roce 2022 se gruzínští pracovníci zajišťující doprovod při návratu zúčastnili školení agentury Frontex o sběrných návratových operacích¹⁵, aby byly při provádění těchto operací zajištěny nejvyšší standardy EU. Několik členských států i agentura Frontex uvítaly dobrou spolupráci s Gruzii, pokud jde o využívání repatriačních letů pro účely navracení.

4. Sledování trendů v oblasti nelegální migrace, žádostí o mezinárodní ochranu, navracení a zpětného přebírání osob

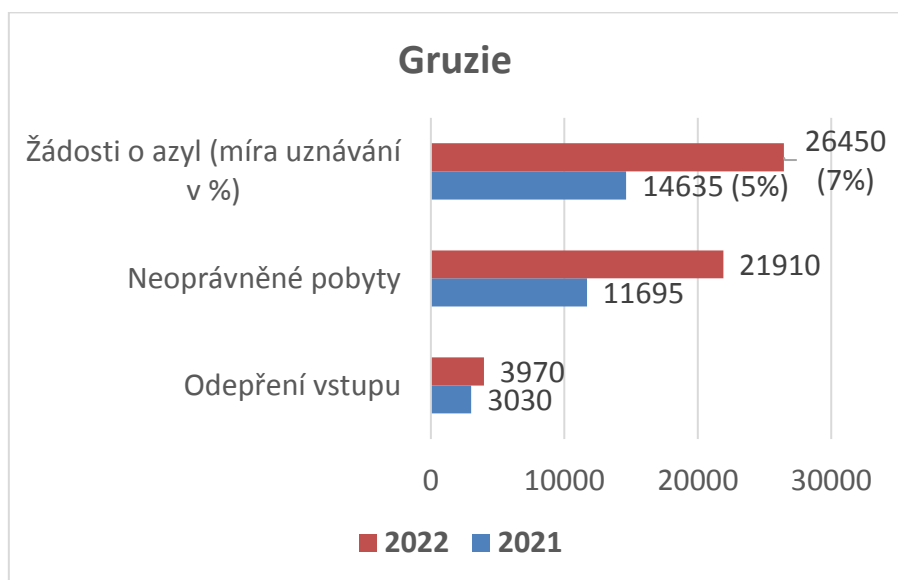
V roce 2022 se počet žádostí o mezinárodní ochranu podaných státními příslušníky Gruzie v členských státech zvýšil oproti roku 2021 o 81 %, přičemž v roce 2022 bylo podáno 26 450 žádostí (14 635 v roce 2021). Míra uznaných žádostí¹⁶ se zvýšila z 5 % v roce 2021 na 7 % v roce 2022.

V roce 2022 došlo k 25 případům nedovoleného překročení hranic do členských států gruzínskými státními příslušníky. V roce 2022 se počet gruzínských státních příslušníků, u nichž byl zjištěn neoprávněný pobyt v členských státech, zvýšil o 87 %, přičemž v roce 2022 se jednalo o 21 910 osob oproti 11 695 osobám v roce 2021. Počet případů odepření vstupu gruzínským státním příslušníkům se zvýšil o 31 %, a to z 3 030 případů v roce 2021 na 3 970 případů v roce 2022.

V roce 2022 vzrostl počet rozhodnutí o navracení vydaných státním příslušníkům Gruzie o 50 % (16 275 v roce 2022 oproti 10 820 v roce 2021), stejně jako počet navracených osob (7 760 v roce 2022 oproti 4 935 v roce 2021, což představuje nárůst o 57 %). Míra navracení se mírně zlepšila, a to ze 46 % v roce 2021 na 48 % v roce 2022.

¹⁵ Při sběrných návratových operacích jsou navracené osoby vyzvedávány na letišti odletu orgány země určení. Dopravní prostředky a příslušníky doprovodu zajišťuje tato třetí země.

¹⁶ Pro účely této zprávy se míra uznaných žádostí počítá jako podíl kladných rozhodnutí v prvním stupni (včetně ženevské ochrany, doplňkové ochrany a humanitárního statusu) na celkovém počtu rozhodnutí v prvním stupni. Definice viz https://home-affairs.ec.europa.eu/pages/glossary/recognition-rate-procedures-international-protection_en

Zdroj: Eurostat

5. Veřejný pořádek a bezpečnost

Gruzie pokračovala v úsilí v oblasti boje proti korupci. V roce 2022 parlament přijal zákon, kterým se zřizuje protikorupční úřad, agentura odpovědná za rozvoj protikorupční politiky a monitorování jejího provádění. Do jeho působnosti patří kontrola majetkových příznání vysokých úředníků a finančních aktivit politických stran, ochrana oznamovatelů a také odhalování a prevence střetů zájmů ve veřejných institucích.

Rámcem pro koordinaci politik je zaveden, ale od roku 2019 se nekonalo žádné zasedání Národní protikorupční rady, hlavní platformy pro koordinaci protikorupční politiky. V návaznosti na zřízení protikorupčního úřadu byly tomuto úřadu přiděleny některé aspekty koordinace politiky. Mandáty úřadu a rady je třeba jasně vymezit, zejména v oblasti rozvoje a monitorování politiky. Na konci září 2023 Gruzie zaslala Benátské komisi žádost o stanovisko ke stávajícím zákonům o zřízení protikorupčního úřadu a o zvláštní vyšetřovací službě.

Na operativní úrovni je za boj s korupcí odpovědná protikorupční agentura Útvaru státní bezpečnosti Gruzie. Tento úkol plnila také kancelář pro veřejnou službu, která podporuje provádění protikorupční politiky státními zaměstnanci v Gruzii, přičemž jedním z jejích hlavních úkolů je správa systému majetkových příznání a prohlášení o zájmech pro státní úředníky. Za prvních devět měsíců roku 2022 bylo za korupci stíháno celkem 115 osob a 95 z nich bylo odsouzeno. Odpovědnost za majetková příznání byla nyní předána protikorupčnímu úřadu.

Oblastí, kterou je stále třeba řešit, zůstává korupce na vysoké úrovni a zejména problém velkých zájmových skupin a jejich vlivu v politické, soudní i hospodářské sféře. V únoru 2023 Gruzie vystoupila z monitorovací sítě OECD pro boj proti korupci pro východní Evropu a Střední Asii (OECD/CAN).

Gruzie je zúčastněným státem Skupiny států proti korupci (GRECO). Provedla nebo řešila osm ze 16 doporučení obsažených v hodnotící zprávě čtvrtého kola. V květnu 2023 Gruzie provedla jedno zbývající doporučení skupiny GRECO tak, že rozšířila oblast působnosti systému majetkových příznání na všechny státní zástupce. Zbývá provést doporučení týkající se omezení imunity soudců na činnosti související s jejich účastí na soudním rozhodování („funkční imunita“).

Gruzie se snažila zlepšit právní nástroje pro boj proti praní peněz a financování terorismu tím, že posílila pravomoci útvaru pro finanční monitoring a vytvořila stálou meziagenturní komisi. Úkolem komise je vypracovat a předložit vládě národní strategii a akční plán boje proti praní peněz a financování terorismu na období 2023–2025. První pracovní zasedání komise se konalo dne 20. září 2022. Na operativní úrovni byly v květnu 2022 přijaty nové pokyny k zabavování virtuální měny, které nyní vyšetřovatelé a státní zástupci často využívají v trestních věcech týkajících se praní peněz.

V oblasti boje proti terorismu byla v lednu 2022 přijata nová národní strategie boje proti terorismu na období 2022–2026 a související akční plán. Strategie zahrnuje přijetí mechanismu finančních sankcí a zohledňuje doporučení Finančního akčního výboru (FATF) a doporučení zprávy výboru MONEYVAL za rok 2020 týkající se Gruzie¹⁷. Útvar státní bezpečnosti Gruzie pokračoval v aktivní spolupráci s Europolem, připojil se ke společnému styčnému týmu pro boj proti terorismu a účastnil se analytických projektů, včetně Programu sledování financování terorismu.

V rámci národní strategie boje proti organizovanému zločinu na období 2021–2024 zaměřují gruzínské donucovací orgány své úsilí na boj proti kyberkriminalitě a obchodu s drogami směrem do EU, které jsou pro zločinecké skupiny zdrojem značných zisků. Gruzie oznámila, že v roce 2022 zvýšila počet příslušných pracovníků, usiluje o posílení spolupráce mezi jednotlivými orgány a zahajuje kampaně zaměřené na informování veřejnosti, zejména o nebezpečích spojených s kyberkriminalitou. Gruzie rovněž usilovala o zavedení koncepcí „spolupráce policie s veřejností zaměřené na místní společenství a policejní práce založené na zpravodajských informacích“ ve svých donucovacích orgánech, mimo jiné na základě výsledků projektu „Podpora boje proti organizované trestné činnosti v Gruzii“, financovaného z prostředků EU¹⁸.

Gruzie má síť policejních atašé v mnoha členských státech EU a styčného důstojníka při Europolu. Obzvláště úzká je spolupráce s Evropským centrem pro boj proti závažné a organizované trestné činnosti (ESOCC) Europolu, které se zabývá zločineckými skupinami sídlícími v zemích Východního partnerství. Gruzie se také aktivně zapojuje do činnosti evropské multidisciplinární platformy pro boj proti hrozbám vyplývajícím z trestné činnosti (EMPACT). V roce 2022 se Gruzie účastnila osmi z patnácti operativních akčních plánů a byl jmenován národní koordinátor platformy EMPACT. Dne 22. června 2022 bylo podepsáno pracovní ujednání s agenturou CEPOL, které nahradilo předchozí dohodu o spolupráci.

V září 2022 podepsala Gruzie druhé pracovní ujednání o technické spolupráci s Evropským monitorovacím centrem pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA). V Gruzii je k dispozici několik celostátních systémů sběru údajů, z nichž některé jsou v souladu s protokoly EMCDDA.

Gruzie je příjemcem projektu „EMCDDA4GE“, který je zaměřen na předávání znalostí a budování kapacit v oblasti podávání zpráv o problematice drog a monitorování, prevence a léčby drogové závislosti.

Dne 28. září 2022 uzavřela Gruzie pracovní ujednání s Úřadem evropského veřejného žalobce (EPPO). V rámci spolupráce s Eurojustem se Gruzie v roce 2022 účastnila dvou společných vyšetřovacích týmů s protějšky z EU. Gruzie jmenovala styčného žalobce při Eurojustu.

¹⁷ <https://rm.coe.int/moneyval-2020-20-5th-round-mer-georgia/1680a03271>

¹⁸ <https://police.ge/en/ministry/structure-and-offices/international-relations-department/donor-coordination/proectebis-shesakheb/ongoing-projects/teqnikuri-daxmareba-organizaciuli-danashauli>

6. Vnější vztahy a základní práva

V páté zprávě v rámci mechanismu pro pozastavení zrušení vízové povinnosti Komise doporučila Gruzii, aby plně sladila postup jmenování soudců Nejvyššího soudu s doporučeními Benátské komise¹⁹ a aby přijala a provedla právní předpisy hodnotící bezúhonnost a výkonnost soudců Nejvyššího soudu.

Gruzie dosud příslušná doporučení Benátské komise plně neprovedla. Zbývá ještě zajistit účinné právo kandidátů na odvolání v průběhu postupu jmenování soudců Nejvyššího soudu tím, že bude vyjasněna závazná povaha rozhodnutí Nejvyššího soudu pro Nejvyšší soudní radu. Gruzie nezačala proces přípravy právních předpisů o dodatečných kontrolách bezúhonnosti soudců Nejvyššího soudu za účasti mezinárodních odborníků s rozhodujícím hlasem.

V páté zprávě v rámci mechanismu pro pozastavení zrušení vízové povinnosti Komise rovněž doporučila, aby Gruzie zajistila nezávislost svého orgánu pro ochranu údajů, kterým je Útvar pro ochranu osobních údajů. V červnu 2023 byl přijat nový zákon o ochraně údajů, který byl v září 2023 zaslán Benátské komisi, aby k němu vyjádřila své stanovisko. Tento zákon má za cíl sladit gruzínské právní předpisy s *acquis* EU a celkově přináší zlepšení ve srovnání se zákonem z roku 2011. Je však třeba vyřešit několik otázek, zejména pokud jde o pravidla pro mezinárodní předávání údajů a některé výjimky/omezení týkající se práv na ochranu údajů.

7. Doporučení

Celkově lze říci, že Gruzie nadále plní kritéria pro uvolnění vízového režimu a přijala opatření ke splnění předchozích doporučení Komise. Je však třeba vyvinout další úsilí. Zejména je nutné se dále zabývat těmito otázkami:

- a) sladit vízovou politiku Gruzie se seznamem třetích zemí s vízovou povinností sestaveným EU, zejména pokud jde o země, které pro EU představují riziko nelegální migrace nebo bezpečnostní riziko;
- b) zintenzivnit opatření k řešení problému neopodstatněných žádostí o azyl a neoprávněného pobytu v členských státech;
- c) podílet se na opatřeních operativního akčního plánu platformy EMPACT proti převaděčství migrantů;
- d) zřídit agenturu pro vymáhání a správu majetku a zvýšit úsilí o navrácení majetku jeho vyhledáním, zmrazením, správou, zabavením a odprodejem;
- e) přijmout novou protikorupční strategii a akční plán, zajistit odpovídající zdroje pro jejich provádění a věnovat zvláštní pozornost vyšetřování, stíhání a projednávání případů korupce na vysoké úrovni;
- f) zajistit, aby se právní předpisy týkající se protikorupčního úřadu, zvláštní vyšetřovací služby a Útvaru pro ochranu osobních údajů zabývaly doporučeními Benátské komise.

¹⁹ Doporučení obsažená ve stanovisku Benátské komise N949/2019, přijatém dne 24. června 2019, poté rovněž dne 30. září 2020 a 1. dubna 2021.

UKRAJINA

Dne 24. února 2022 zahájilo Rusko totální válečnou agresi vůči Ukrajině. To se setkalo s bezprecedentní a jednotnou reakcí Evropské unie a mezinárodního společenství. Klíčovou součástí této reakce bylo jednomyslné rozhodnutí členských států o návrhu Komise na aktivaci směrnice o dočasné ochraně²⁰, která poskytla dočasnou ochranu státním příslušníkům Ukrajiny (a dalším kategoriím osob) vysídleným z Ukrajiny dne 24. února 2022 nebo po tomto dni. Dne 28. září 2023 se Rada na základě návrhu Komise dohodla na prodloužení směrnice o dočasné ochraně na období od 4. března 2024 do 4. března 2025.

Od té doby umožnil bezvízový režim mezi EU a Ukrajinou usnadnit cestování na Ukrajinu a z Ukrajiny, čímž bylo podpořeno provádění dočasné ochrany v EU.

1. Sbližování vízové politiky

Ukrajina má bezvízový režim s patnácti zeměmi, které jsou na seznamu zemí s vízovou povinností sestaveném EU: Arménie, Ázerbájdžán, Bahrajn, Bělorusko, Ekvádor, Katar, Kazachstán, Kuvajt, Kyrgyzstán, Mongolsko, Omán, Saúdská Arábie, Tádžikistán, Turecko a Uzbekistán.

V roce 2022 nedošlo k žádnému pokroku směrem k většímu sladění s tímto seznamem.

2. Bezpečnostní prvky dokladů, včetně biometrických údajů

Ukrajina od roku 2015 vydává biometrické pasy. Poslední nebiometrické pasy byly vydány v roce 2016 a jejich úplné vyřazení je plánováno na rok 2026, kdy vyprší jejich platnost.

Činnost Státního migračního úřadu, který je součástí ministerstva vnitra a má na starosti pasy, byla dne 24. února 2022 pozastavena, ale po přesunu potřebného vybavení na bezpečné území byla znovu obnovena. V současné době fungují všechny informační systémy Státního migračního úřadu v běžném provozu, s výjimkou území nezákonně okupovaných Ruskem.

Dne 28. února 2022 bylo přijato výjimečné opatření, které umožňuje prodloužit platnost pasů až o pět let a vložit dětské průkazy s fotografií do pasů jejich rodičů, aby mohli ukrajinští občané cestovat do EU. Dne 18. října 2022 byl tento dočasný postup rozšířen také na případy, kdy je nutné naléhavě vycestovat, jako je např. naléhavá potřeba lékařského ošetření nebo úmrtí příbuzného v zahraničí.

Výměna informací o odcizených a ztracených dokladech mezi příslušnými orgány Ukrajiny a jejich předávání do databází odcizených a ztracených dokladech vedených agenturou interpol probíhaly bez přerušení, a to i po zahájení ruské útočné války.

3. Integrovaná správa hranic, řízení migrace, azyl

Ruská totální invaze a útočná válka proti Ukrajině vyvolala největší pohyb obyvatelstva v Evropě od druhé světové války. Miliony Ukrajinců byly nuceny opustit místo svého bydliště a odejít do zahraničí nebo do západních oblastí Ukrajiny. Situace vysídlených osob postižených ruskou útočnou válkou proti Ukrajině se neustále mění, a to v závislosti na vývoji nepřátelských akcí.

Po 24. únoru 2022 byla správa hranic Ukrajiny značně ovlivněna ruskou agresí. Některé pohraniční úseky byly obsazeny Ruskem, jiné se staly válečnou zónou. V oblastech sousedících s Ruskem, Běloruskem a podněsterským úsekem hranice s Moldavskem bylo z bezpečnostních důvodů uzavřeno

²⁰ Prováděcí rozhodnutí Rady (EU) 2022/382 ze dne 4. března 2022, kterým se stanoví, že nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny ve smyslu článku 5 směrnice 2001/55/ES, a kterým se zavádí jejich dočasná ochrana, ST/6846/2022/INIT (Úř. věst. L 71, 4.3.2022, s. 1).

všech 111 přechodů. Došlo ke ztrátě (ukořistění nebo zničení) značného množství specializovaného vybavení. Zatímco se ukrajinská pohraniční stráž, stejně jako ostatní instituce v oblasti vnitřních věcí, intenzivně zapojovala do obrany a civilní ochrany země, stanoviště hraniční kontroly zůstala nadále funkční a prokázala pozoruhodnou odolnost a operační schopnosti.

Byla zahájena příprava nového akčního plánu integrované správy hranic na období 2023–2025, který by se měl zabývat obnovením správy hranic na osvobozených úsecích státní hranice. Do přijetí nového akčního plánu pokračuje práce na zbývajících opatřeních akčního plánu na období 2020–2022.

Ve válečných podmínkách po 24. únoru 2022 Ukrajina pokračovala ve spolupráci v oblasti správy hranic s partnery z EU, a to jak s členskými státy, tak s agenturami EU, zejména agenturou Frontex. Mimo jiné byla provedena společná analýza hrozeb pro bezpečnost hranic se Slovenskem, Polskem, Maďarskem, Rumunskem a Moldavskem a společná ukrajinsko-německá analýza správy hranic s německou spolkovou policií. Kvůli ruské agresi však došlo ke stažení pracovníků agentury Frontex, kteří poskytovali Ukrajině podporu na letištích a hraničních přechodech.

Pro EU a Ukrajinu je důvodem k obavám možný nárůst pašování palných zbraní. V únoru 2023 začala EU uplatňovat „seznam opatření EU proti odklonu palných zbraní a dalších ručních palných a lehkých zbraní v souvislosti s ruskou agresi vůči Ukrajině“²¹. Zvláštní pozornost je věnována plnému využití opatření na ochranu hranic na vnějších hranicích EU k odhalování pašování palných zbraní, přičemž hlavními aktéry jsou členské státy (zejména celní a pohraniční stráž / pobřežní stráž), agentura Frontex, platforma EMPACT, Europol a mise EU pro pomoc na hranicích Moldavska a Ukrajiny (EUBAM).

Ukrajina nadále přijímá opatření proti nelegální migraci. V roce 2022 imigrační úředníci odhalili 5 062 nelegálních migrantů, z nichž 336 vstoupilo na území nelegálně, a bylo rozbito 26 zločineckých skupin zapojených do převaděčství migrantů.

V roce 2022 na Ukrajině pokračovalo posuzování žádostí o azyl, o ochranu požádalo 205 osob a bylo vydáno 46 kladných rozhodnutí. Na konci roku 2022 bylo na Ukrajině evidováno 2 523 osob s postavením uprchlíka.

4. Sledování trendů v oblasti migrace, dočasné ochrany, žádostí o mezinárodní ochranu a zpětného přebírání osob

Od února 2022 bylo zaznamenáno více než 16 milionů vstupů osob prchajících před válkou do EU, z toho 14 milionů tvořili ukrajinští státní příslušníci, zatímco počet překročení hranic ze strany ukrajinských státních příslušníků z EU na Ukrajinu činil 11,4 milionu²². V prvních měsících ruské agrese byl počet vstupů výrazně vyšší, v průměru 800 000 vstupů týdně, přičemž maximální počet vstupů na hranici EU s Ukrajinou přesahoval 200 000 denně. Od dubna 2022 se trend stabilizoval na přibližně 240 000 vstupů týdně a počet překročení hranic mezi EU a Ukrajinou se vrátil na úroveň před agresí a před pandemií²³.

V návaznosti na výše uvedenou aktivaci směrnice o dočasné ochraně byla v roce 2022 v EU a přidružených zemích poskytnuta dočasná ochrana 4 271 890 ukrajinským občanům. Kromě toho v roce 2022 požádalo o mezinárodní ochranu v členských státech 27 135 Ukrajinců (oproti 6 250 v roce

²¹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6929-2023-INIT/en/pdf>

²² Údaje o vstupech a výstupech udávají počet přeshraničních pohybů, nikoli jednotlivých osob.

²³ Podrobnosti o situaci viz sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě „Dočasná ochrana osob prchajících před agresivní válkou Ruska proti Ukrajině: ohlednutí po roce“, COM(2023) 140 final.

2021), přičemž míra uznání činila 88 % (oproti 17 % v roce 2021). Členské státy neoznámily žádné problémy při provádění dohody o zpětném přebírání osob mezi EU a Ukrajinou.

5. Veřejný pořádek a bezpečnost

Poté, co byl Ukrajině v červnu 2022 udělen status kandidátské země, zahájila ukrajinská vláda celkovou reformu ukrajinského sektoru vymáhání práva, která právě probíhá.

Přestože válečné podmínky komplikovaly prosazování práva, úsilí v boji proti obchodování s drogami pokračovalo. Byla vypracována nová strategie státní protidrogové politiky na období 2023–2030. Aby se zabránilo zneužívání léčivých přípravků obsahujících omamné nebo psychotropní látky / jejich používání pro jiné než léčebné účely, byla dne 1. listopadu 2022 zavedena povinnost vydávat tyto přípravky pouze na lékařský předpis.

Ukrajina rovněž pokračovala v mezinárodní spolupráci v této oblasti v rámci mise EUBAM a platformy EMPACT. Přestože se spolupráce v důsledku ruské agrese zpomalila, nedošlo k jejímu přerušování. Ukrajinské donucovací orgány chtějí v této oblasti zintenzivnit spolupráci s partnery z EU, zejména v rámci boje proti pašování nelegálních drog z Afghánistánu, Íránu a Pákistánu.

V oblasti boje proti organizované trestné činnosti vláda schválila dne 27. září 2022 nový akční plán. Boj proti organizované trestné činnosti pokračoval, i když byl ztížen válečnými podmínkami. Zvláštní úsilí bylo věnováno boji proti zločineckým skupinám, které se pokoušely krást humanitární a jinou pomoc přicházející na Ukrajinu. Pokračovala spolupráce s Europolem a Interpolem. Dne 19. října 2022 vstoupilo v platnost memorandum o porozumění mezi Ukrajinou a Europolem týkající se důvěrnosti a zabezpečení informací, které umožnilo přímou výměnu informací mezi Ukrajinou, Europolem, členskými státy EU a třetími zeměmi.

Pokračovala také spolupráce na operativní úrovni s donucovacími orgány členských států EU, zejména prostřednictvím společných vyšetřovacích týmů pro boj proti nejnebezpečnějším přeshraničním trestným činům, a také v případech hlavních mezinárodních trestných činů spáchaných v rámci mezinárodního ozbrojeného konfliktu.

Během přechodného období reformy státního zastupitelství v letech 2019–2021 bylo pro státní zástupce v řídicích funkcích pilotně vyzkoušeno transparentní výběrové řízení, včetně prověrky bezúhonnosti, profesionality a vůdčích schopností. Od obnovení činnosti Rady státních zástupců na podzim 2021 však tyto pozitivní praktiky nepokračovaly. V postupu chybí transparentnost, zohledňování zásluh a kontroly bezúhonnosti. Zdroje a kapacity Rady státních zástupců pro výkon jejího mandátu v této oblasti zůstávají omezené.

V srpnu 2023 přijala ukrajinská vláda strategii pro vymáhání majetku na období 2023–2025, která stanoví strategické směry pro zlepšení právního a institucionálního rámce, jakož i meziútvárovou a mezinárodní spolupráci. Bude třeba vypracovat akční plán pro provádění strategie.

Ukrajina pokračovala v úsilí o zlepšení strategického protikorupčního rámce. Dne 20. června 2022 přijal parlament protikorupční strategii na období 2021–2025, která obsahuje 72 cílů, jichž má být dosaženo do roku 2025. V roce 2022 bylo dokončeno zdlouhavé výběrové řízení na nejvyšší pozice ve specializovaném protikorupčním státním zastupitelství; v červenci 2022 byly obsazeny pozice vedoucího a zástupce vedoucího tohoto státního zastupitelství. V březnu 2023 byl rovněž prostřednictvím transparentního náborového řízení založeného na zásluhách vybrán a jmenován nový ředitel Národního protikorupčního úřadu Ukrajiny.

Na druhou stranu navzdory doporučením dvou předchozích zpráv v rámci mechanismu pro pozastavení zrušení vízové povinnosti zatím nebylo dosaženo pokroku při zavádění autonomních odposlechů ze strany tohoto úřadu. V červenci 2023 bylo podepsáno pracovní ujednání o spolupráci mezi Úřadem evropského veřejného žalobce (EPPO) a Národním protikorupčním úřadem Ukrajiny. Po obnovení výběrového řízení v červnu 2023 byl konečně jmenován nový vedoucí Národní agentury pro vyhledávání, dohledávání a správu majetku pocházejícího z korupce a jiných trestných činů (ARMA), ačkoli celý postup správy majetku vyžaduje i nadále ve velké míře systémovou reformu.

Válečné podmínky ovlivnily fungování různých agentur odpovědných za boj proti korupci, ale jejich celková operativní účinnost zůstává na vysoké úrovni. V roce 2022 zahájil Národní protikorupční úřad Ukrajiny celkem 456 trestních řízení (oproti 633 v roce 2021 a 792 v roce 2020) a v první polovině roku 2023 zahájil 286 řízení. Na základě výsledků vyšetřování Národního protikorupčního úřadu Ukrajiny a pod procesním vedením specializovaného protikorupčního státního zastupitelství bylo v roce 2022 soudům zasláno 54 obžalob pro korupční trestné činy proti 132 osobám (oproti 57 obžalobám proti 127 osobám v roce 2021 a 67 obžalobám proti 106 osobám v roce 2020). V první polovině roku 2023 bylo soudům zasláno 58 obžalob proti 147 osobám.

6. Vnější vztahy a základní práva

Ukrajina celkově dodržuje mezinárodní nástroje a normy v oblasti lidských práv, ačkoli ukrajinští občané byli těžce postiženi rozsáhlým porušováním základních práv ze strany Ruska, které se ukrajinské orgány a občanská společnost snažily napravit. Na začátku ruské totální invaze bylo zavedeno stanné právo, které omezilo práva a svobody, avšak zůstalo do značné míry úměrné aktuálním potřebám a bylo uplatňováno s opatrností, přičemž navzdory omezením v oblasti sdělovacích prostředků byla zachována dobrá úroveň svobody projevu. Dále byl zaznamenán výrazný pokles registrovaných případů diskriminace menšin, včetně osob patřících ke komunitě LGBTIQ+, projevů antisemitismu nebo diskriminace národnostních menšin.

Pokud jde o práva příslušníků národnostních menšin, Ukrajina v současné době ještě stále v plné míře neprovedla doporučení vyjádřená ve stanovisku ze zasedání Benátské komise Rady Evropy z června 2023, která se týkají zákona o národnostních menšinách (komunitách) přijatého v prosinci 2022. Provádějí se jiné důležité reformy, například reformy týkající se nového mediálního zákona, Istanbulské úmluvy a státní strategie pro zajištění rovných práv žen a mužů do roku 2030, zatímco v oblasti reformy vězeňství a situace dětí v ústavech přetrvávají dosud problémy.

7. Doporučení

Celkově lze říci, že Ukrajina i nadále plní kritéria pro uvolnění vízového režimu a přijala opatření ke splnění některých předchozích doporučení Komise. Je však třeba v současném kontextu vyvinout další úsilí, pokud to bude možné. Zejména je nutné se dále zabývat těmito otázkami:

- a) sladit vízovou politiku Ukrajiny se seznamem třetích zemí s vízovou povinností sestaveným EU, zejména pokud jde o země, jež pro EU představují riziko nelegální migrace nebo bezpečnostní riziko;
- b) pokračovat v úsilí v boji proti organizované trestné činnosti, se zvláštním zaměřením na boj proti pašování palných zbraní a drog, navzdory problémům souvisejícím s válkou;

- c) pokračovat v trvalém úsilí v boji proti korupci, mimo jiné přijetím akčního plánu pro provádění strategie pro vymáhání majetku na období 2023–2025 a změnou právních předpisů agentury ARMA o správě zabaveného majetku.

2. ZEMĚ, KTERÉ MAJÍ BEZVÍZOVÝ REŽIM VÍCE NEŽ SEDM LET

ALBÁNIE

1. Sbližování vízové politiky

Albánie má bezvízový režim se třinácti zeměmi, které jsou na seznamu zemí s vízovou povinností sestaveném EU, z nichž osm je trvale osvobozeno od vízové povinnosti (Arménie, Ázerbájdžán, Bělorusko, Čína, Guyana, Kazachstán, Kuvajt, Turecko) a pět zemí má sezónní bezvízový styk pro vstup do Albánie z turistických důvodů v období od dubna do prosince (Bahrajn, Katar, Omán, Saúdská Arábie a Thajsko). Kromě toho mohou do Albánie vstoupit bez víza i státní příslušníci třetích zemí, kteří mají povolení k pobytu ve Spojených arabských emirátech na dobu deseti let, platné v okamžiku vstupu po dobu nejméně jednoho roku.

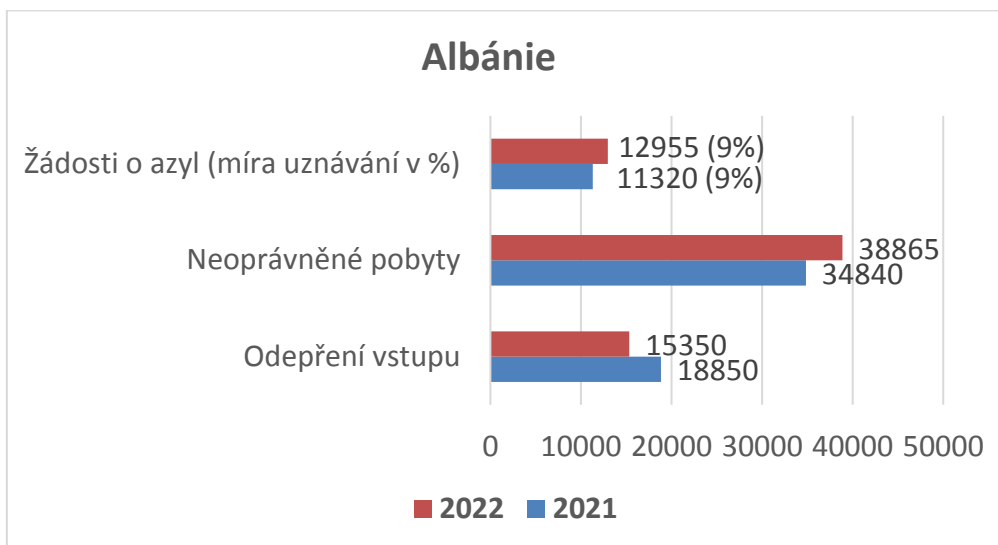
Albánie dosáhla určitého pokroku při sbližování vízové politiky. V roce 2023 nebylo sezónní osvobození od vízové povinnosti, na rozdíl od roku 2022, rozšířeno na Rusko, Indii a Egypt. Albánie by měla pokračovat v postupném sbližování své vízové politiky s politikou EU, zejména pokud jde o země, které představují migrační nebo bezpečnostní riziko.

2. Sledování trendů v oblasti nelegální migrace, žádostí o mezinárodní ochranu, navracení a zpětného přebírání osob

Počet žádostí o mezinárodní ochranu podaných albánskými státními příslušníky v členských státech mezi lety 2021 a 2022 vzrostl o 14 %, přičemž v roce 2022 bylo podáno 12 955 žádostí. Míra uznaných žádostí, která v roce 2022 činila 9 %, zůstala oproti roku 2021 beze změny.

V roce 2022 členské státy oznámily 746 případů nedovoleného překročení hranic albánskými státními příslušníky, což je o 36 % méně než v roce 2021 (1 160), zatímco počet albánských státních příslušníků, u nichž byl zjištěn neoprávněný pobyt v členských státech, se oproti roku 2021 zvýšil o 11,5 % (z 34 840 v roce 2021 na 38 865 v roce 2022). Počet případů odepření vstupu albánským státním příslušníkům v členských státech v roce 2022 poklesl o 18,5 % (z 18 850 v roce 2021 na 15 350 v roce 2022).

Počet rozhodnutí o navracení vydaných v roce 2022 (24 180) se oproti roku 2021 (22 445) zvýšil o 8 %. V roce 2022 bylo oznámeno 9 745 návratů albánských státních příslušníků v porovnání s 8 610 v roce 2021 (nárůst o 13 %). Míra navracení se mírně zvýšila z 38 % v roce 2021 na 40 % v roce 2022, což představuje pozitivní změnu trendu z minulých let.

Zdroj: Eurostat

3. Spolupráce v oblasti migrace, správy hranic a zpětného přebírání osob

Albánie konstruktivně spolupracovala s EU při provádění akčního plánu EU pro západní Balkán. Kapacity Albánie pro přijímání migrantů se zvýšily a její pohotovostní plán pro případ nárůstu počtu příchozích osob byl aktualizován, ale stále není plně zahrnut do rozpočtu a přijat. Albánie by rovněž měla přijmout novou strategii pro migraci, která by navazovala na strategii na období 2019–2022. Měla by být vytvořena specializovaná zařízení pro nezletilé osoby bez doprovodu z řad migrantů a žadatelů o azyl. Oblastmi, na nichž je třeba dále pracovat, jsou přiměřený přístup k azylovému řízení, účinnost dobrovolných návratů a spolupráce při zpětném přebírání osob s hlavními zeměmi původu.

Albánie pokračovala ve spolupráci s členskými státy v oblasti řízení migrace a správy hranic. Příklady spolupráce v oblasti řízení migrace a správy hranic zahrnují: návštěvy odborníků, výměnu informací a osvědčených postupů, technické vybavení a školení. V roce 2022 pokračovalo provádění projektu „Zvyšování povědomí a informovanosti pro bezpečnost a posílení postavení všech – Albánie“ (Arise All), který realizovala Mezinárodní organizace pro migraci (IOM) s podporou Azylového, migračního a integračního fondu Evropské unie, Belgie a Nizozemska²⁴. Cílem této preventivní kampaně bylo zvýšit povědomí albánských občanů o rizicích nelegální migrace do Evropy a poskytnout informace o existujících ekonomických a vzdělávacích příležitostech v Albánii a kanálech legální migrace do Evropy. Projekt byl zahájen na začátku roku 2021 a skončil v prosinci 2022. Dalšími příklady spolupráce byly studijní pobyty pro albánskou pohraniční policii (a poradní a výcvikové mise).

Celkově členské státy informovaly o dobré spolupráci v oblasti zpětného přebírání osob. Albánie rovněž pokračovala ve spolupráci s Evropskou agenturou pro pohraniční a pobřežní stráž (Frontex), zejména prováděním společné operace „Albania Land“ a „Albania Sea“ v rámci dohody mezi Evropskou unií a Albánií o postavení jednotek. Nová dohoda o postavení jednotek byla podepsána dne 15. září 2023. Albánie rovněž s agenturou Frontex spolupracovala při organizování a podpoře návratových operací pro albánské občany, kteří nelegálně pobývají ve Francii a v dalších dotčených členských státech. Albánské ministerstvo vnitra a agentura Frontex podepsaly v červnu 2023 memorandum o porozumění týkající se mechanismu pro podávání a vyřizování stížností v oblasti ochrany základních práv. V Albánii je nadále přítomen styčný důstojník agentury Frontex. Celkově lze

²⁴ <https://albania.iom.int/sites/g/files/tmzbd11401/files/inline-files/arise-all-project-brief.pdf>

řící, že Albánie navázala velmi rozsáhlou a pozitivní spolupráci s agenturou Frontex v oblasti správy hranic, která bude ještě rozšířena v návaznosti na provádění nové dohody o postavení jednotek podepsané v září 2023.

Pokud jde o spolupráci s Agenturou EU pro otázky azylu (EUAA), plán spolupráce na období 2021–2022 byl prodloužen do konce roku 2023 a umožnil agentuře EUAA poskytovat podporu albánským orgánům při posilování jejich azylových a přijímacích systémů.

4. Opatření přijatá v souvislosti s neopodstatněnými žádostmi o azyl

Za účelem vyřešení problému neopodstatněných žádostí o azyl podaných albánskými státními příslušníky v EU přijala Albánie v roce 2022 akční plán „pro předcházení jevu hledání azylu ze strany albánských občanů v zemích Schengenu/EU“ a posílila kontroly albánských občanů, kteří překračují hranice s EU. Albánie rovněž pokračovala v posilování spolupráce a výměny informací s členskými státy, zejména těmi, které jsou tímto jevem nejvíce postiženy. Albánie zejména pokračovala v provádění svých dvou akčních plánů, které se zabývají otázkou nezletilých Albánců bez doprovodu v Itálii a otázkou albánských žadatelů o azyl ve Francii.

Albánská vláda rovněž pokračovala ve zvyšování povědomí o právech a povinnostech spojených s bezvízovým stykem s EU, a to ve spolupráci s agenturou Frontex, Europolem, členskými státy a mezinárodními organizacemi, jako jsou IOM, UNHCR a OBSE. Na všech hraničních přechodech jsou distribuovány letáky s příslušnými informacemi o požadavcích pro bezvízový styk a o sankcích za porušení těchto povinností.

5. Občanství za investice

V páté zprávě v rámci mechanismu pro pozastavení zrušení vízové povinnosti bylo uvedeno, že v roce 2022 albánská vláda přijala rozhodnutí, které zavádí právní základ, aby ministerstvo vnitra mohlo zahájit řízení o partnerství veřejného a soukromého sektoru za účelem zavedení režimu občanství pro investory. V roce 2023 Albánie oznámila své rozhodnutí pozastavit iniciativu týkající se zřízení režimu občanství pro investory.

6. Spolupráce v oblasti bezpečnosti

V roce 2022 se Albánie účastnila stále většího počtu mezinárodních policejních operací a byla součástí šestnácti pokračujících společných vyšetřovacích týmů. V únoru 2023 Albánie vyslala do Europolu druhého styčného důstojníka. V roce 2022 albánská státní policie zvýšila počet zpráv sdílených s mezinárodními partnery prostřednictvím aplikace sítě pro bezpečnou výměnu informací (SIENA) o 16,9 %.

Albánie je nejaktivnější třetí zemí, která se účastní Evropské multidisciplinární platformy pro boj proti hrozbám vyplývajícím z trestné činnosti (EMPACT).

Díky uspokojivému pokroku dosaženému při provádění prováděcího ujednání o boji proti terorismu v rámci společného akčního plánu pro boj proti terorismu pro oblast západního Balkánu podepsala Albánie dne 9. prosince 2022 s Komisí revizi tohoto ujednání, která obsahuje nová opatření a ambicióznější cíle.

7. Doporučení

Albánie přijala opatření ke splnění většiny předchozích doporučení Komise. Je však třeba dosáhnout dalšího pokroku a zabývat se těmito záležitostmi:

- a) dále sladit vízovou politiku Albánie se seznamem zemí s vízovou povinností sestaveným EU, zejména pokud jde o země, jež pro EU představují riziko nelegální migrace nebo bezpečnostní riziko;
- b) pokračovat ve spolupráci s členskými státy, které jsou nejvíce postiženy neopodstatněnými žádostmi o azyl podanými albánskými státními příslušníky, a provádět na míru šité informační kampaně o bezvízovém režimu;
- c) nezavádět režim občanství pro investory.

BOSNA A HERCEGOVINA

1. Sbližování vízové politiky

Bosna a Hercegovina má bezvízový režim s osmi zeměmi, které jsou na seznamu zemí s vízovou povinností sestaveném EU: Ázerbájdžán, Čína, Katar, Kuvajt, Omán, Rusko a Saúdská Arábie (sezónní) a Turecko.

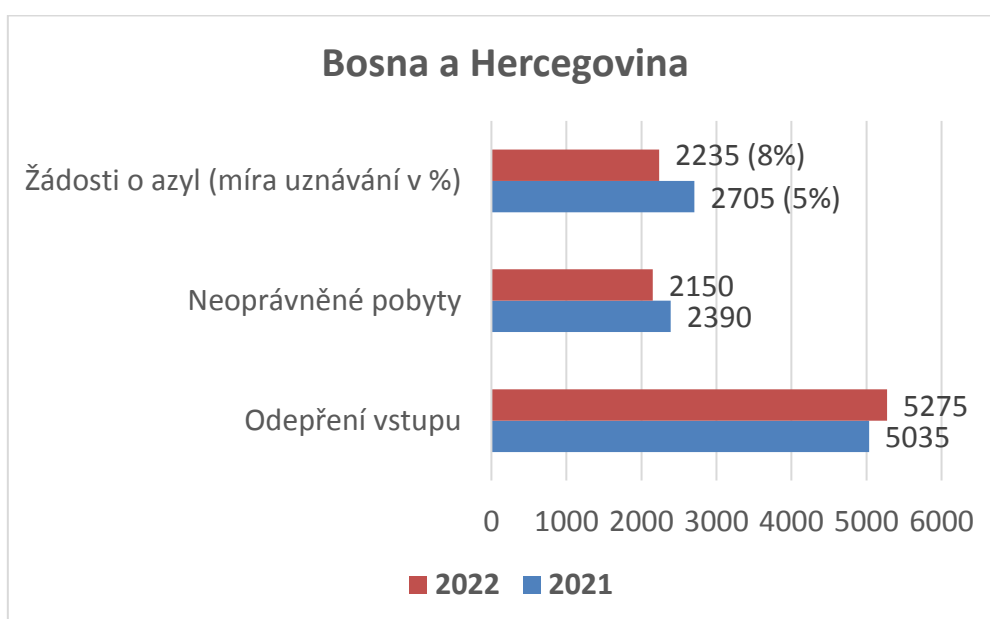
Bosna a Hercegovina v roce 2022 nepodnikla žádné kroky k dalšímu sblížení vízové politiky. V roce 2023 však zavedla bezvízový režim pro občany Saúdské Arábie na letní turistickou sezónu a od září 2023 ukončila bezvízový režim pro Bahrajn.

2. Sledování trendů v oblasti nelegální migrace, žádostí o mezinárodní ochranu, navracení a zpětného přebírání osob

V roce 2022 podali státní příslušníci Bosny a Hercegoviny v členských státech 2 235 žádostí o mezinárodní ochranu, což je o 17 % méně než v roce 2021 (2 705 žádostí). Míra uznaných žádostí se zvýšila z 5 % v roce 2021 na 8 % v roce 2022.

V roce 2022 členské státy oznámily 23 případů nedovoleného překročení hranic státními příslušníky Bosny a Hercegoviny na vnějších hranicích EU, zatímco v roce 2021 jich bylo 17. V roce 2022 se počet státních příslušníků Bosny a Hercegoviny, u nichž byl zjištěn neoprávněný pobyt v členských státech, zvýšil o 19 %, přičemž v roce 2022 se jednalo o 4 900 neoprávněných pobytů oproti 4 105 v roce 2021. Počet případů odepření vstupu se v roce 2022 mírně zvýšil (o 5 %), a to z 5 035 případů v roce 2021 na 5 275 v roce 2022.

Počet rozhodnutí o navracení vydaných státním příslušníkům Bosny a Hercegoviny (2 745 v roce 2022 oproti 2 900 v roce 2021) klesl o 5 %, zatímco počet skutečně navracených osob (1 260 v roce 2022 oproti 900 v roce 2021) vzrostl o 40 %. Míra navracení vzrostla ze 31 % v roce 2021 na 46 % v roce 2022.

Zdroj: Eurostat

3. Spolupráce v oblasti migrace, správy hranic a zpětného přebírání osob

Bosna a Hercegovina konstruktivně spolupracovala s EU při provádění akčního plánu EU pro západní Balkán.

Bosna a Hercegovina přijala akční plán pro migraci a azyl (2021–2025), čímž dokončila úplné schválení svého strategického rámce. Bylo vyvinuto úsilí o rozšíření přijímacích kapacit, ale v oblasti identifikace a přijímání nezletilých osob bez doprovodu a zranitelných osob je třeba dosáhnout dalšího pokroku. Přístup k azylu zůstává omezený a žádosti je možné podávat pouze v hlavním městě Sarajevu. Pokrok je nutný také při vyřizování azylových případů.

Bosna a Hercegovina provádí strategii integrované správy hranic a doprovodný akční plán na období 2019–2023. Nový zákon o ochraně hranic, který byl vypracován v roce 2022, byl na začátku roku 2023 v parlamentu zamítnut; rada ministrů by měla urychleně schválit nový návrh parlamentního postupu.

Bosna a Hercegovina dosud ne zahájila s EU jednání o dohodě o postavení jednotek, která by Evropské agentuře pro pohraniční a pobřežní stráž (Frontex) umožnila vyslat na hranice této země svůj stálý útvar, který by společně s pohraniční policií vykonával operativní činnost.

Bosna a Hercegovina pokračovala v dosavadní dobré spolupráci v oblasti zpětného přebírání osob na základě dohody s EU, která je účinně prováděna, pokud jde o většinu členských států. Dva členské státy však upozornily na určité problémy týkající se odmítnutí zpětného přebírání osob a včasného vydávání cestovních dokladů nezbytných pro navrácení.

EU vyjádřila znepokojení v souvislosti s výrazně zvýšeným migračním tlakem ze strany státních příslušníků třetích zemí, kteří v roce 2022 přicházeli západobalkánskou trasou, a požádala Bosnu a Hercegovinu o co nejvyšší míru spolupráce. EU zejména požádala o zajištění toho, aby v případě zamítnutí žádostí o azyl podaných těmito státními příslušníky Bosna a Hercegovina tyto osoby převzala zpět na základě uplatnění doložky o státních příslušnících třetích zemí obsažené v dohodě o zpětném přebírání osob mezi EU a Bosnou a Hercegovinou.

Bosna a Hercegovina rovněž pokračovala ve dvoustranné spolupráci s členskými státy. V rámci projektu „Individuální opatření k posílení schopnosti reagovat pro řízení migračních toků v Bosně a Hercegovině“, financovaného z prostředků EU a realizovaného Mezinárodní organizací pro migraci (IOM), je jedna činnost zaměřena na podporu ministerstva bezpečnosti při budování kapacit pro účinné provádění návratů. V rámci mechanismu řízení navrácení spravovaného organizací IOM získá ministerstvo od členských států rovněž technickou podporu, aby bylo možné provádět návraty v plném rozsahu.

Spolupráce mezi Agenturou Evropské unie pro otázky azylu (EUAA) a Bosnou a Hercegovinou byla zahájena v roce 2014. První plán byl schválen v listopadu 2020. Probíhá příprava plánu druhé generace na období 2023–2025.

4. Spolupráce v oblasti bezpečnosti

Europol dále posiluje svou operativní spolupráci s Bosnou a Hercegovinou. V červnu 2023 bylo zřízeno jednotné národní kontaktní místo s Europolem, které propojuje všechny donucovací orgány v zemi se systémem Europolu SIENA (aplikace sítě pro bezpečnou výměnu informací). Byl vyslán styčný důstojník Bosny a Hercegoviny do sídla Europolu v Haagu. Koordinátor kontaktního místa Europolu v Bosně a Hercegovině je zároveň koordinátorem platformy EMPACT.

Bosna a Hercegovina podepsala v roce 2019 dvoustranné jednání s Komisí o boji proti terorismu²⁵, jehož cílem je provádět společný akční plán boje proti terorismu pro západní Balkán²⁶. Při provádění došlo k určitým zpožděním, v poslední zprávě o pokroku v roce 2022 však byl zaznamenán uspokojivý pokrok. Bosna a Hercegovina přijala v roce 2022 novou strategii boje proti terorismu a prevence a potírání násilného extremismu. Dotčené subjekty musí přijmout příslušné akční plány. Bosna a Hercegovina musí přijmout nové právní předpisy v oblasti boje proti praní peněz a financování terorismu, aby se vyhnula tomu, že bude po nadcházejícím hodnocení výboru MONEYVAL znovu zařazena na „šedou listinu“.

Europol je klíčovou zúčastněnou stranou platformy EMPACT a operativní výsledky dokládají, že je spolupráce s touto agenturou na dobré úrovni.

5. Doporučení

Bosna a Hercegovina přijala určitá opatření ke splnění předchozích doporučení Komise. Je však třeba dosáhnout dalšího pokroku a zabývat se těmito záležitostmi:

- a) bezodkladně podniknout kroky ke sladění vízové politiky Bosny a Hercegoviny se seznamem zemí s vízovou povinností sestaveným EU, zejména pokud jde o země, které pro EU představují riziko nelegální migrace nebo bezpečnostní riziko;
- b) urychleně vyjednat, podepsat a ratifikovat dohodu s EU o postavení jednotek agentury Frontex;
- c) vyřešit problémy v oblasti spolupráce při zpětném přebírání osob, na které upozornily členské státy.

²⁵ https://home-affairs.ec.europa.eu/news/commission-and-authorities-bosnia-and-herzegovina-endorse-arrangement-counterterrorism-cooperation-2019-11-19_en

²⁶ https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2018-10/20181005_joint-action-plan-counter-terrorism-western-balkans.pdf

MOLDAVSKÁ REPUBLIKA

1. Sladění vízového režimu

Moldavsko má bezvízový režim s dvanácti zeměmi, které jsou na seznamu zemí s vízovou povinností sestaveném EU: Arménie, Ázerbájdžán, Bělorusko, Ekvádor, Katar, Kazachstán, Kuba, Kyrgyzstán, Rusko, Tádžikistán, Turecko a Uzbekistán.

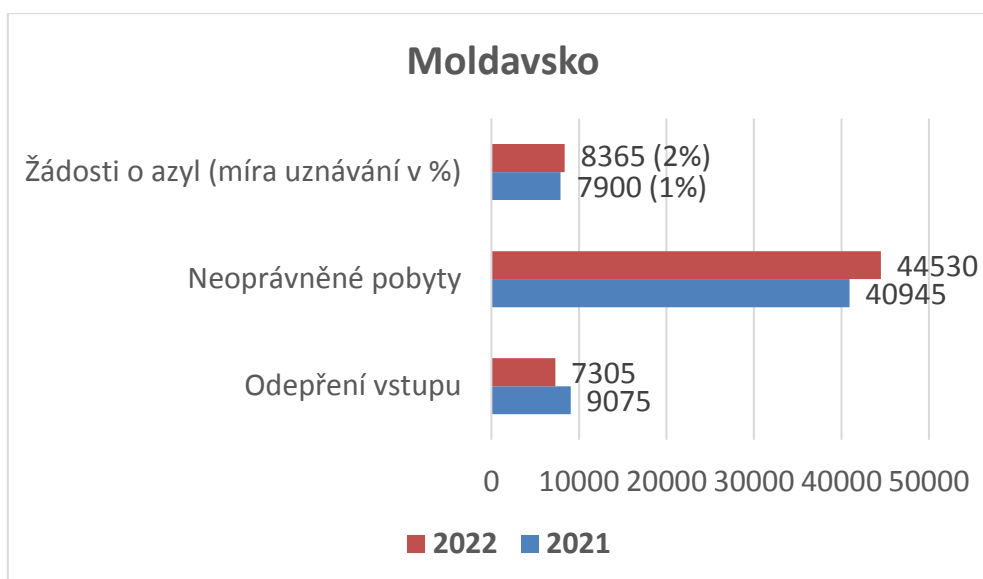
V roce 2022 nedošlo k žádnému pokroku směrem k většímu sblížení s vízovou politikou EU.

2. Sledování trendů v oblasti nelegální migrace, žádostí o mezinárodní ochranu, navrácení a zpětného přebírání osob

Počet žádostí o mezinárodní ochranu podaných moldavskými státními příslušníky v členských státech se mezi lety 2021 a 2022 zvýšil o 6 %, přičemž v roce 2021 bylo podáno 7 900 žádostí oproti 8 365 žádostem v roce 2022. V roce 2022 činila míra uznaných žádostí 2 %, přičemž v roce 2021 byla 1 %.

V roce 2022 byl počet pokusů moldavských státních příslušníků o nedovolené překročení vnějších hranic EU nadále nízký (29 pokusů, přičemž v roce 2021 to bylo 21 pokusů). Počet moldavských státních příslušníků, u nichž byl zjištěn neoprávněný pobyt, vzrostl ze 40 945 v roce 2021 na 44 530 v roce 2022 (nárůst o 9 %). V roce 2022 činil počet moldavských státních příslušníků, kterým byl odepřen vstup do členských států, 7 305, což je o 19,5 % méně než v roce 2021 (9 075).

V roce 2022 vzrostl jak počet rozhodnutí o navrácení vydaných moldavským státním příslušníkům, a to o 4 % (8 250 v roce 2022 oproti 7 940 v roce 2021), tak počet navrácení, a to o 18,5 % (2 845 v roce 2022 oproti 2 400 v roce 2021), což přispělo k vyšší míře navrácení, která v roce 2022 činila 34 %, přičemž v roce 2021 byla 30 %.

Zdroj: Eurostat

3. Spolupráce v oblasti migrace, správy hranic a zpětného přebírání osob

Moldavsko nadále podporovalo mezinárodní spolupráci s agenturami EU a členskými státy v oblasti správy hranic. Jeho aktivní role se odráží v iniciativě týkající se podpůrného centra EU pro vnitřní bezpečnost a správu hranic, která posílila spolupráci Moldavska v rámci platformy EMPACT, ale i s agenturou Frontex, Europolem, agenturou CEPOL, misí EU pro pomoc na hranicích Moldavska a Ukrajiny (EUBAM) a členskými státy.

Moldavsko v roce 2022 rovněž přijalo strategii pro oblast vnitřních věcí (2022–2030) a šest odvětvových rozvojových strategií, z nichž dvě se zabývají migrací a správou hranic: jedna se zaměřuje na řízení migračních toků, správu azylových záležitostí a integraci cizinců a jedna na integrovanou správu hranic.

Moldavsko podepsalo dne 17. března 2022 dohodu o postavení jednotek týkající se operativních činností prováděných Evropskou agenturou pro pohraniční a pobřežní stráž (Frontex) v Moldavsku. Dohoda umožňuje agentuře Frontex poskytovat Moldavsku plnohodnotnou a komplexní podporu a zajišťuje nasazeným příslušníkům stálého útvaru nezbytnou ochranu, imunity a bezpečnostní krytí. Jedná se o první dohodu o postavení jednotek a první společnou operaci s výkonnými pravomocemi v zemích zahrnutých do Východního partnerství. Dne 19. března 2022 započala operativní spolupráce mezi agenturou Frontex a Moldavskem, a to zahájením společné operace Moldavsko zaměřené na používání falešných dokladů na hraničních přechodech.

Na podporu rozšířené spolupráce s Moldavskem je od července 2022 do Kišiněva dočasně vyslán styčný důstojník Frontexu s regionálním mandátem zahrnujícím země Východního partnerství, a to do doby, než se stabilizuje situace v původně plánovaném místě nasazení – Kyjevě. Styčný důstojník Frontexu působí z Kišiněva, aktivně spolupracuje s institucemi v regionu Východního partnerství a udržuje pravidelné kontakty se sítí styčných úředníků pro přistěhovalce v Moldavsku.

Moldavsko pokračovalo ve spolupráci s členskými státy v oblasti migrace a správy hranic. Příklady spolupráce zahrnovaly školení, vybavení, operativní spolupráci a návštěvy odborníků.

Agentura Frontex a členské státy rovněž informují o dobré spolupráci v oblasti zpětného přebírání osob.

V reakci na ruskou útočnou válku proti Ukrajině posílila EU spolupráci s Moldavskem v oblasti bezpečnosti a zvláštní pozornost věnovala správě hranic. EU v úzké spolupráci s členskými státy mobilizovala všechny své nástroje, aby poskytla další vybavení a školení.

4. Spolupráce v oblasti bezpečnosti

Vedlejší účinky ruské útočné války proti Ukrajině představovaly další hrozby pro bezpečnost Moldavska. Moldavské pohraniční síly čelí zvýšenému riziku přeshraniční trestné činnosti, včetně obchodování s lidmi, drogami a zbraněmi. Moldavské donucovací orgány jsou vystaveny zesíleným hybridním hrozbám, včetně rizika přerušení dodávek elektřiny a vytápění, útoků na kybernetickou bezpečnost a množících se pokusů ruských občanů o vstup do Moldavska na základě falešných dokladů.

V červenci 2022 zahájily komisařka Johanssonová a moldavská ministryně vnitra činnost podpůrného centra EU pro vnitřní bezpečnost a správu hranic v Moldavsku. Podpůrné centrum EU jako operativní platforma podporuje spolupráci v oblasti vnitřní bezpečnosti a správy hranic mezi EU, jejími agenturami, členskými státy a moldavskými orgány. Působí v těchto prioritních oblastech: obchodování s palnými zbraněmi, převaděčství migrantů, obchodování s lidmi, prevence a potírání terorismu a násilného extremismu, kyberkriminalita, obchodování s drogami a obchodování s chemickými, biologickými, radiologickými a jadernými materiály (CBRN).

Díky spolupráci navázané v rámci podpůrného centra EU se v Moldavsku rovněž výrazně posílila spolupráce mezi Europolem, agenturou CEPOL a agenturou Frontex. Europol vyslal do Moldavska jednoho důstojníka Europolu a dva hostující důstojníky, aby podpořili včasné odhalování trestné

činnosti související s ruskou útočnou válkou proti Ukrajině, včetně boje proti zločineckým sítím zabývajícím se převaděčstvím migrantů, obchodováním s lidmi a další trestnou činností.

Spolupráce mezi Europolem a Moldavskem je založena na operativní dohodě, která vstoupila v platnost v červenci 2015. V ústředí Europolu působí od roku 2015 moldavský styčný důstojník. Moldavsko se trvale zapojuje do činnosti evropské multidisciplinární platformy pro boj proti hrozbám vyplývajícím z trestné činnosti (EMPACT). V roce 2022 se Moldavsko účastnilo patnácti operativních akcí v rámci pěti různých operativních akčních plánů a jmenovalo národního koordinátora platformy EMPACT. Dne 22. května 2023 zahájila Rada EU v rámci společné bezpečnostní a obranné politiky partnerskou misi EU v Moldavské republice (EUPM Moldova) s cílem posílit odolnost bezpečnostního sektoru v zemi v oblasti krizového řízení a hybridních hrozeb.

V březnu 2023 schválila Evropská rada podpůrný balíček pro Moldavsko, který se týká pěti klíčových priorit včetně bezpečnosti. V návaznosti na to se v současné době přerozdělují 4 miliony EUR na naléhavé bezpečnostní potřeby v rámci programu „Podpora ochrany, tranzitu, dobrovolného a informovaného návratu a reintegrace občanů zemí Východního partnerství a státních příslušníků třetích zemí postižených konfliktem na Ukrajině“ financovaného EU. Tyto prostředky budou využity na podporu moldavských pohraničních orgánů a ministerstva vnitra.

5. Doporučení

Moldavsko přijalo opatření ke splnění předchozích doporučení Komise. Je však třeba dosáhnout dalšího pokroku a zabývat se těmito záležitostmi:

- a) dále sladit moldavskou vízovou politiku se seznamem zemí s vízovou povinností sestaveným EU, zejména pokud jde o země, jež pro EU představují riziko nelegální migrace nebo bezpečnostní riziko;
- b) pokračovat v úsilí v boji proti organizované trestné činnosti, zejména proti přeshraniční trestné činnosti, která se objevila v důsledku ruské agrese vůči Ukrajině.

ČERNÁ HORA

1. Sbližování vízové politiky

Černá Hora má bezvízový režim s dvanácti zeměmi, které jsou na seznamu zemí s vízovou povinností sestaveném EU, z nichž sedm je trvale osvobozeno od vízové povinnosti (Ázerbájdžán, Bělorusko, Čína, Katar, Kuvajt, Rusko, Turecko) a pět zemí má sezónní bezvízový styk pro vstup do Černé Hory z turistických důvodů v období od dubna do října (Arménie, Egypt, Kazachstán, Saúdská Arábie, Uzbekistán).

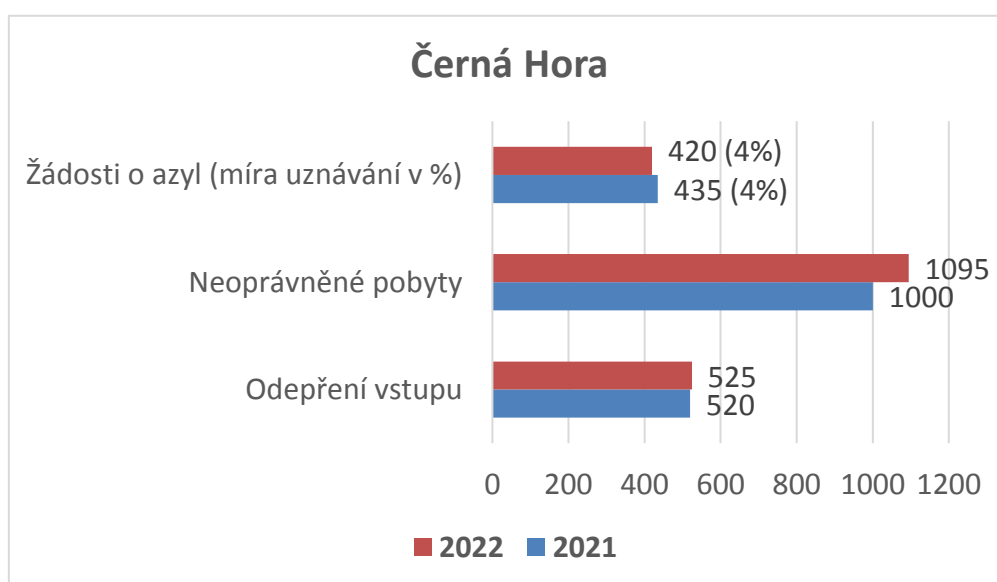
V roce 2023 dosáhla Černá Hora pokroku při sbližování vízové politiky: bylo zrušeno osvobození od vízové povinnosti pro státní příslušníky Kuby a Ekvádoru a pro státní příslušníky třetích zemí, kteří mají povolení k pobytu ve Spojených arabských emirátech.

2. Sledování trendů v oblasti nelegální migrace, žádostí o mezinárodní ochranu, navrácení a zpětného přebírání osob

Počet žádostí o mezinárodní ochranu podaných černohorskými státními příslušníky v členských státech mezi lety 2021 a 2022 klesl o 3 %, přičemž v roce 2022 bylo podáno 420 žádostí ve srovnání s 435 v roce 2021. Míra uznaných žádostí, která v roce 2022 činila 4 %, zůstala v porovnání s předchozím rokem stabilní.

Členské státy oznámily v roce 2022 pouze jedno nedovolené překročení hranic černohorským státním příslušníkem. Počet černohorských státních příslušníků, u nichž byl v roce 2022 zjištěn neoprávněný pobyt, se zvýšil o 9,5 % (z 1 000 v roce 2021 na 1 095 v roce 2022). V roce 2022 zůstal počet případů odepření vstupu černohorským státním příslušníkům v členských státech stabilní, přičemž v roce 2022 se jednalo o 525 případů ve srovnání s 520 případy v roce 2021.

Počet rozhodnutí o navrácení vydaných státním příslušníkům této země se snížil o 12 % (435 v roce 2022 oproti 495 v roce 2021), zatímco počet navrácených osob se mírně zvýšil o 2 % (265 v roce 2021 oproti 270 v roce 2022). Míra navrácení se zvýšila z 54 % v roce 2021 na 62 % v roce 2022.

Zdroj: Eurostat

3. Spolupráce v oblasti migrace, správy hranic a zpětného přebírání osob

Černá Hora konstruktivně spolupracovala s EU při provádění akčního plánu EU pro západní Balkán.

K řešení nárůstu nelegální migrace byla v rámci pohraniční policie vytvořena nová jednotka pro boj proti převaděčství a přeshraniční trestné činnosti, čímž se zintenzivnily kontroly nedovoleného překračování hranic.

Byla posílena kapacita azylového systému a ze státního rozpočtu byla vyčleněna značná částka na rozšíření přijímacích kapacit. Černohorské ředitelství pro azyl vyvinulo úsilí ke snížení počtu nevyřízených žádostí o azyl.

Černá Hora rovněž pokračovala ve spolupráci v oblasti migrace a správy hranic s členskými státy, které poskytovaly školení a zajišťovaly budování kapacit, vybavení a výměnu informací. V rámci regionálního projektu financovaného z prostředků EU rovněž poskytly technickou pomoc agentury EUAA a Frontex, organizace IOM a úřad UNHCR. Celkově členské státy rovněž informovaly o dobré spolupráci v oblasti zpětného přebírání osob.

Černá Hora a Evropská unie podepsaly dne 16. května 2023 novou dohodu o postavení jednotek týkající se operativních činností prováděných Evropskou agenturou pro pohraniční a pobřežní stráž (Frontex) v Černé Hoře²⁷. Nová dohoda umožní nasazení jednotek agentury Frontex kdekoli na území Černé Hory, a to na žádost orgánů této země. Dvě společné operace prováděné na základě stávající dohody o postavení jednotek jsou nadále prováděny: na hraničním přechodu s Chorvatskem a v rámci společné námořní operace zaměřené na posílení ostrahy modré hranice v Jaderském moři. Celkově lze říci, že Černá Hora navázala s agenturou Frontex v oblasti správy hranic velmi dobrou spolupráci, která se prováděním nové dohody o postavení jednotek zintenzivní.

V prosinci 2021 agentura EUAA podepsala s černohorskými orgány společný plán. S podporou agentury EUAA bylo za účelem zefektivnění azylového řízení vytvořeno nové oddělení zabývající se informacemi o zemi původu, byly vypracovány školicí moduly a navrženy standardní operační postupy.

4. Spolupráce v oblasti bezpečnosti

V září 2014 podepsaly Černá Hora a Europol dohodu o operativní a strategické spolupráci. V průběhu let se kvalita vyměňovaných informací neustále zlepšovala a spolupráce s Europolem – zejména prostřednictvím platformy EMPACT, projektů analýz Europolu a dalších iniciativ – se dále posilovala. Čtyři policejní útvary, včetně finanční zpravodajské jednotky a útvaru pro boj proti organizovanému zločinu, mají přímý přístup ke kanálu Europolu pro bezpečnou komunikaci SIENA, který umožňuje rychlou, bezpečnou a účinnou výměnu informací s Europolem a členskými státy EU.

Černá Hora má v ústředí Europolu jednoho styčného důstojníka a aktivně spolupracuje s Evropským střediskem pro boj proti převaděčství (EMSC) působícím při Europolu.

Černá Hora podepsala v roce 2019 dvoustranné ujednání s Komisí o boji proti terorismu za účelem provádění společného akčního plánu pro boj proti terorismu pro oblast západního Balkánu. Černá Hora dosáhla při provádění ujednání značného pokroku.

5. Režimy občanství pro investory

Režim občanství pro investory byl ukončen dne 31. prosince 2022. Jedná se o vítaný vývoj a konkrétní opatření v návaznosti na doporučení páté zprávy v rámci mechanismu pro pozastavení zrušení vízové povinnosti.

²⁷ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8354-2023-INIT/en/pdf>

Přestože byl režim občanství pro investory ukončen, Černá Hora nadále vyřizuje žádosti podané do roku 2022. V návaznosti na doporučení Komise ze dne 28. března 2022 o okamžitých krocích v souvislosti s ruskou invazí na Ukrajinu, které se týkají režimů občanství pro investory a režimů pobytu pro investory²⁸, zavedla Černá Hora v procesu podávání žádostí dodatečné postupy prověřování, zda žadatelé nejsou na sankčním seznamu nebo zda nejsou uznáni jako subjekty, jejichž finanční prostředky pocházejí z nelegálních zdrojů. Ministerstvo vnitra rovněž požádalo Národní bezpečnostní úřad o dodatečnou kontrolu žádostí od ruských a běloruských státních příslušníků. Probíhá také následné ověřování s cílem zjistit, zda občanství nebylo uděleno osobám, na něž se vztahují mezinárodní omezující opatření, přičemž v takových případech by bylo černoorské občanství odejmuto.

Komise bude i nadále sledovat vývoj v této oblasti, dokud nebudou zpracovány všechny nevyřízené žádosti.

6. Doporučení

Černá Hora přijala opatření ke splnění předchozích doporučení Komise. Je však třeba dosáhnout dalšího pokroku a zabývat se těmito záležitostmi:

- a) bezodkladně podniknout kroky ke sladění vízové politiky Černé Hory se seznamem zemí s vízovou povinností sestaveným EU, zejména pokud jde o země, jež pro EU představují riziko nelegální migrace nebo bezpečnostní riziko;
- b) zajistit, aby nevyřízené žádosti v rámci nedávno ukončeného režimu občanství pro investory byly prověřovány a zpracovávány v souladu s nejvyššími možnými bezpečnostními standardy.

²⁸ https://ec.europa.eu/home-affairs/recommendation-limit-access-individuals-connected-russian-belarusian-government-citizenship_en

SEVERNÍ MAKEDONIE

1. Sbližování vízové politiky

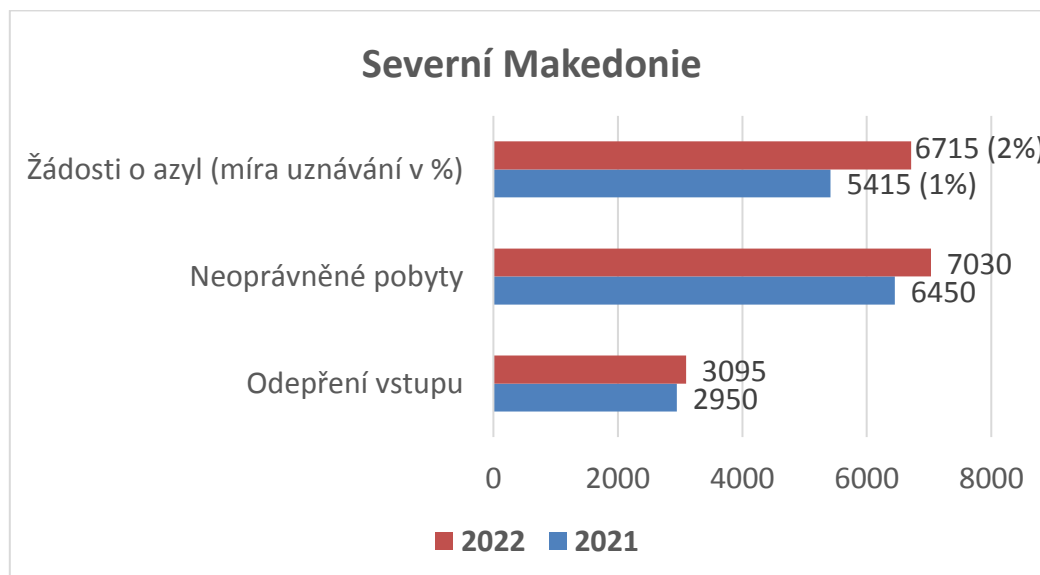
Severní Makedonie dosáhla významného pokroku při sblížení své vízové politiky s vízovou politikou EU. K dnešnímu dni existuje pouze jedna země, která má bezvízový styk se Severní Makedonií, nikoli však s EU (Turecko). V lednu 2023 Severní Makedonie znovu zavedla vízovou povinnost pro státní příslušníky Botswany a Kuby. Kromě toho v březnu 2023 skončila platnost rozhodnutí dočasně povolit státním příslušníkům Ázerbájdžánu vstup do Severní Makedonie bez víza a již nebyla prodloužena.

2. Sledování trendů v oblasti nelegální migrace, žádostí o mezinárodní ochranu, navrácení a zpětného přebírání osob

V roce 2022 vzrostl počet žádostí o mezinárodní ochranu v členských státech podaných státními příslušníky Severní Makedonie o 24 %, přičemž v roce 2022 bylo podáno 6 715 žádostí ve srovnání s 5 415 žádostmi v roce 2021. Míra uznaných žádostí činí 2 % (oproti 1 % v roce 2021).

V roce 2022 bylo na úrovni EU oznámeno devět případů nedovoleného překročení hranic státními příslušníky Severní Makedonie, zatímco v roce 2021 jich bylo dvanáct. V roce 2022 se počet státních příslušníků Severní Makedonie, u nichž byl zjištěn neoprávněný pobyt, zvýšil oproti předchozímu roku o 9 %, přičemž v roce 2022 se jednalo o 7 030 neoprávněných pobytů v porovnání s 6 450 v roce 2021. Počet případů odepření vstupu se mírně zvýšil o 5 %, a to z 2 950 případů v roce 2021 na 3 095 případů v roce 2022.

V loňském roce byl zaznamenán stoupající trend v počtu: i) rozhodnutí o navrácení vydaných státním příslušníkům Severní Makedonie (2 910 v roce 2022 oproti 2 320 v roce 2021, což představuje nárůst o 25 %) a ii) navrácených osob (1 590 v roce 2022 oproti 985 v roce 2021, což představuje nárůst o 61 %). Členské státy informují o dobré spolupráci v oblasti navrácení a zpětného přebírání osob a míra navrácení se v roce 2022 zvýšila na 55 % návratů, přičemž v roce 2021 byla 42 %.

Zdroj: Eurostat

3. Spolupráce v oblasti migrace, správy hranic a zpětného přebírání osob

Severní Makedonie konstruktivně spolupracovala s EU při provádění akčního plánu EU pro západní Balkán.

Severní Makedonie hraje aktivní roli v řízení smíšených migračních toků na jedné z hlavních tranzitních tras nelegální migrace. Počet převáděných migrantů je však stále vysoký a boj proti převaděčským sítím se musí přednostně zlepšit.

Severní Makedonie pracuje na posílení svého azylového systému, pokud jde o osoby se zvláštními potřebami a nezletilé osoby bez doprovodu. Stále je však zapotřebí dosáhnout pokroku v systematické registraci migrantů. Je ještě nutné dokončit a přijmout pohotovostní plán pro řízení velkých migračních toků.

Severní Makedonie pokračovala ve spolupráci s členskými státy v oblasti migrace a správy hranic. Příklady spolupráce zahrnovaly: návštěvy odborníků, výměnu informací a osvědčených postupů, technické vybavení a školení.

Nadále se provádějí dohody o zpětném přebírání osob a členské státy celkově informovaly o dobré spolupráci v oblasti zpětného přebírání osob, s výjimkou jednoho členského státu, který uvedl, že je potřeba zlepšení.

Severní Makedonie podepsala v říjnu 2022 dohodu o postavení jednotek týkající se operativních činností prováděných Evropskou agenturou pro pohraniční a pobřežní stráž (Frontex) v Severní Makedonii²⁹. Po vstupu dohody o postavení jednotek v platnost, k němuž došlo dne 1. dubna 2023, byla dne 19. dubna 2023 zahájena společná operace s nasazením 110 příslušníků, kteří budou poskytovat podporu při ochraně hranic a řízení nelegální migrace a boje proti přeshraniční trestné činnosti na celém úseku hranice s Řeckem. Celkově lze říci, že Severní Makedonie navázala v oblasti správy hranic s agenturou Frontex velmi rozsáhlou a pozitivní spolupráci, která byla v dubnu 2023 po vstupu dohody o postavení jednotek v platnost dále posílena.

Pokud jde o spolupráci s agenturou EUAA, důležitým nástrojem pro posílení azylového systému zůstal i nadále plán spolupráce na období od října 2020 do září 2022, zejména pokud jde o osoby se zvláštními potřebami a nezletilé osoby bez doprovodu, posílení odborné přípravy v oblasti azylu a přijímání, zvýšení kvality rozhodnutí o azylu a posílení systému přijímání zranitelných migrantů a nezletilých osob bez doprovodu. Agentura EUAA a Severní Makedonie připravují plán třetí generace, zatímco platnost plánu druhé generace byla prodloužena, aby se zajistila návaznost.

4. Spolupráce v oblasti bezpečnosti

Europol podepsal se Severní Makedonií v lednu 2007 strategickou dohodu a v září 2011 pak operativní dohodu. Úroveň spolupráce a výměny informací s Europolem je dobrá a v roce 2022 se zvýšila. Od roku 2015 působí v Europolu styčný důstojník ze Severní Makedonie. Severomakedonské donucovací orgány poskytují informace o zabavených zbraních a zatčených podezřelých osobách a na požádání i zpětnou vazbu v rámci operativních činností. Severní Makedonie se také účastní platformy EMPACT.

Díky uspokojivému pokroku dosaženému při provádění prováděcího ujednání o boji proti terorismu v rámci společného akčního plánu pro boj proti terorismu pro oblast západního Balkánu podepsala Severní Makedonie dne 9. prosince 2022 s Komisí revizi tohoto ujednání, která zahrnuje nová opatření a ambicióznější cíle.

5. Režimy občanství pro investory

²⁹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12896-2022-INIT/en/pdf>

Zákon o občanství Severní Makedonie umožňuje bez jakýchkoli předchozích požadavků na pobyt získat občanství osobám, které pro zemi představují „zvláštní hospodářský zájem“. V letech 2005 až 2022 získalo občanství z důvodu zvláštního hospodářského zájmu 121 osob (a bylo vydáno 40 zamítavých rozhodnutí)³⁰. Komise znovu zdůrazňuje, že provádění tohoto zákona by nemělo vést k systematickému udělování občanství výměnou za investice, neboť to může být využito k obcházení postupu získání krátkodobých víz EU a hloubkového posouzení možných individuálních migračních a bezpečnostních rizik, s nimiž je tento postup spojen, a může tak mít dopad na bezvízový režim.

6. Doporučení

Severní Makedonie přijala opatření ke splnění většiny předchozích doporučení Komise. Je však třeba dosáhnout dalšího pokroku a zabývat se těmito záležitostmi:

- a) pokračovat v uspokojivém pokroku při sbližování vízové politiky;
- b) neumožňovat systematické získávání občanství z důvodu zvláštního hospodářského zájmu.

³⁰ Zpráva o stavu Severní Makedonie, červenec 2023, https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-07/MK%20Cluster_1%20Draft%20screening%20report_external%20version.pdf

SRBSKO

1. Sbližování vízové politiky

Na začátku roku 2022 mělo Srbsko bezvízový režim s 22 zeměmi, které jsou na seznamu zemí s vízovou povinností sestaveném EU. Nedostatečné sbližování s vízovou politikou EU bylo jedním z faktorů, které vedly k nárůstu nelegální migrace do EU na západobalkánské trase. To se týkalo zejména státních příslušníků Burundi, Indie, Kuby, Tuniska a Turecka, kteří mohli vstoupit do Srbska bez víza a poté nelegálně překročit vnější hranice členských států. Záležitost vyvolala okamžitou a rozsáhlou spolupráci mezi Komisí a srbskými orgány.

V důsledku této spolupráce a koordinovaného úsilí obnovilo Srbsko vízovou povinnost pro Burundi (21. října 2022, zavedeno okamžitě), Tunisko (21. října 2022, zavedeno 22. listopadu 2022), Guineu Bissau (1. prosince 2022, zavedeno 6. prosince 2022), Indii (9. prosince 2022, zavedeno 1. ledna 2023), Bolívii a Kubu (27. prosince 2022, zavedeno 10. února 2023 a 13. dubna 2023).

Srbsko v současné době udržuje bezvízový režim s šestnácti zeměmi, které jsou na seznamu zemí s vízovou povinností sestaveném EU: Arménie, Ázerbájdžán, Bahrajn, Bělorusko, Čína, Indonésie, Jamajka, Katar, Kazachstán, Kuvajt, Kyrgyzstán, Mongolsko, Omán, Rusko, Surinam a Turecko.

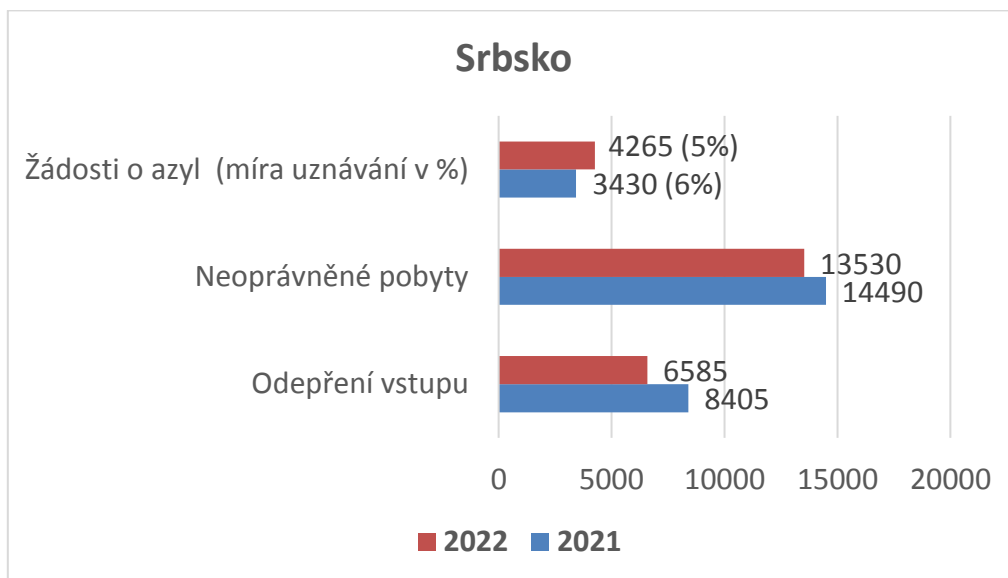
Komise očekává další sladění vízového režimu v souladu se závazkem přijatým srbskými orgány a další podrobné zprávy ze strany Srbska ohledně oznámeného „plánu harmonizace vízového režimu“ a jeho účinného provádění.

2. Sledování trendů v oblasti nelegální migrace, žádostí o mezinárodní ochranu, navracení a zpětného přebírání osob

V roce 2022 podali srbsští státní příslušníci v členských státech 4 265 žádostí o mezinárodní ochranu, což představuje 24% nárůst oproti roku 2021 (3 430 žádostí), čímž pokračuje trend z předchozích let. Míra uznaných žádostí se mírně snížila z 6 % v roce 2021 na 5 % v roce 2022.

Bylo zjištěno 32 případů nedovolených překročení vnějších hranic členských států ze strany srbských státních příslušníků (37 případů v roce 2021). Počet srbských státních příslušníků, u nichž byl zjištěn neoprávněný pobyt v členských státech, vykazoval i nadále klesající trend: v roce 2022 to bylo 13 530 osob oproti 14 490 osobám v roce 2021 (pokles o 7 %). V roce 2022 se počet státních příslušníků Srbska, kterým byl odepřen vstup do EU, snížil o 22 % (8 405 v roce 2021 oproti 6 585 v roce 2022).

Počet rozhodnutí o navrácení vydaných srbským státním příslušníkům (5 705 v roce 2022 oproti 6 045 v roce 2021) poklesl o 6 %, zatímco počet navracených osob vzrostl o 5 % (3 190 v roce 2022 oproti 3 035 v roce 2021) a míra navracení se zvýšila z 50 % v roce 2021 na 56 % v roce 2022.

Zdroj: Eurostat

3. Spolupráce v oblasti migrace, správy hranic a zpětného přebírání osob

Srbsko konstruktivně spolupracovalo s EU při provádění akčního plánu EU pro oblast západního Balkánu a přispělo k řízení smíšeného migračního toku do EU od doby, kdy v roce 2022 došlo prudkému nárůstu nedovoleného překračování vnějších hranic členských států.

V srpnu 2022 Srbsko přijalo novou strategii integrované správy hranic na období 2022–2027 a akční plán na období 2022–2024. Prioritou by mělo zůstat posílení ostrahy hranic a zvýšení úsilí o odhalování a prevenci převaděčství uprchlíků a migrantů.

Mělo by se zvýšit úsilí o identifikaci a registraci migrantů a žadatelů o mezinárodní ochranu, a to i v přijímacích střediscích. Posílení azylového systému a kapacity pro navrácení migrantů bez zákonného práva na pobyt zůstává důležitou oblastí další práce, v níž byla zvýšena podpora Komise.

V roce 2022 přijalo Srbsko řadu opatření, která zpřísnila požadavky na získání srbských víz a vstup do Srbska. Tyto pozměněné podmínky byly zveřejněny a všeobecně šířeny na vládních internetových stránkách a byly zaneseny do operativní platformy Mezinárodního sdružení leteckých dopravců, kterou používají letecké společnosti při odbavování cestujících na letech do Srbska. Zástupci srbských diplomatických a konzulárních misí jednali s kanceláři největších leteckých společností v zemích, v nichž jsou tyto společnosti akreditovány a které byly označeny jako země, v nichž cestující zneužívají bezvízový režim. Srbské úřady rovněž jednaly se zástupci všech hlavních leteckých společností v Bělehradě a s turistickými organizacemi, které spolupracují se zeměmi původu osob, jež potenciálně zneužívají bezvízový režim Srbska.

Srbsko pokračovalo ve spolupráci s členskými státy v oblasti migrace a správy hranic. Příklady spolupráce zahrnovaly financování, technickou pomoc, společné pohraniční hlídky a školení. Technická pomoc EU podporuje strategii integrované správy hranic na období 2022–2027, zejména pokud jde o účinnou registraci nelegálních migrantů, zpracování jejich případů, ale také o koordinaci mezi institucemi v rámci systému řízení migrace a postupy navrácení do země původu nebo země předchozího vstupu. Z prostředků EU je rovněž podporováno fungování přijímacích a azylových středisek spravovaných Komisariátem pro uprchlíky a migraci, včetně zdravotnických služeb, sociální pomoci a vzdělávání určených pro děti a zranitelné skupiny. Mezinárodní organizace pro migraci (IOM) s podporou EU a členských států realizuje program asistovaného dobrovolného návratu a

reintegrace, který je zaměřen na budování kapacity srbského systému navracení a usnadňuje přístup k asistovanému dobrovolnému návratu.

Agentura Frontex a členské státy celkově informují o dobré spolupráci v oblasti zpětného přebírání osob.

Přesto byly zjištěny problémy při zpětném přebírání neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí, kteří se do EU dostali západobalkánskou cestou. V této souvislosti Komise požádala Srbsko, aby vyvinulo co nejvyšší míru spolupráce a zajistilo, že v případě zamítnutí žádostí o azyl podaných těmito státními příslušníky je Srbsko znovu přijme v souladu s doložkou o státních příslušnících třetích zemí obsaženou v dohodě o zpětném přebírání osob mezi EU a Srbskem.

Srbsko uzavřelo dohodu o postavení jednotek týkající se operativních činností prováděných Evropskou agenturou pro pohraniční a pobřežní stráž (Frontex)³¹ v Srbsku, která vstoupila v platnost dne 1. května 2021 a která stanoví vyslání jednotek stálého útvaru Evropské pohraniční a pobřežní stráže s výkonnou pravomocí na území Srbska. První operace v rámci dohody o postavení jednotek byla zahájena dne 16. června 2021 na srbsko-bulharské hranici. V prosinci 2022 byla tato společná operace rozšířena na hraniční přechody podél hranic Srbska s Maďarskem. V květnu 2023 byla zahájena jednání o nové dohodě o postavení jednotek a tato jednání stále probíhají.

Srbsko má společný plán s Agenturou EU pro otázky azylu, který podporuje další rozvoj vnitrostátního azylového a přijímacího systému v souladu s normami EU. Srbsko je součástí sítě přijímacích orgánů agentury EUAA.

4. Spolupráce v oblasti bezpečnosti

Srbsko pokračovalo v dobré spolupráci s Europolem a více využívalo zabezpečený kanál SIENA. Počet vyměněných zpráv se mezi lety 2021 a 2022 zvýšil o 15 %. Eurojust a Srbsko pokračovaly v dobré spolupráci v trestních věcech, zejména prostřednictvím srbského styčného státního zástupce (vyslaného od března 2020) v ústředí Eurojustu.

Srbsko se aktivně účastní platformy EMPACT. V roce 2022 se Srbsko účastnilo 67 operativních akcí a podílelo se na řízení jedné operativní akce (v rámci operativního akčního plánu pro konopí, kokain a heroin). Srbsko se nadále účastnilo dnů společné akce v rámci platformy EMPACT.

Srbsko v roce 2019 podepsalo s Komisí dvoustranné ujednání o boji proti terorismu za účelem provádění společného akčního plánu pro boj proti terorismu pro oblast západního Balkánu. Srbsko předkládalo pravidelné zprávy, ale k tomu, aby bylo možné považovat provádění ujednání za uspokojivé, je zapotřebí dalšího pokroku. Srbsko zejména dosud nepřijalo nový strategický rámec pro boj proti terorismu a prevenci a potírání násilného extremismu, poté co v roce 2021 skončila platnost předchozích strategií.

Srbsko nedokončilo analýzu rolí a postupů bezpečnostních služeb a Rady národní bezpečnosti při vyšetřování trestných činů souvisejících se závažnou a organizovanou trestnou činností, ačkoli přípravné práce již byly zahájeny. Spolupráce s agenturou CEPOL, Eurojustem, Europolem a Interpolem je dobře zavedená, zejména v oblasti obchodování se zbraněmi a drogami a boje proti široce medializovaným organizovaným zločineckým skupinám. Srbsko musí dále zvýšit technickou, finanční a personální kapacitu Úřadu státního zástupce pro organizovaný zločin, aby mohl nezávisle plnit své povinnosti (včetně prostor pro nové zaměstnance). Srbsko by mělo svůj přístup založený na

³¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A22020A0625%2801%29>

jednotlivých případech přizpůsobit strategii proti zločineckým organizacím a přeorientovat své zaměření z případů malého nebo středního významu na případy s vysokou závažností s cílem rozbít velké a mezinárodní organizace a zabavit jejich majetek.

5. Zrychlené získání občanství

V prvních měsících roku 2023 navrhla srbská vláda některé změny zákona o občanství, které umožňují zrychlené získání srbského občanství státním příslušníkům třetích zemí, kteří v Srbsku pobývali pouze krátkou dobu, mají vysokoškolský diplom získaný v Srbsku nebo uznaný Srbskem a jsou samostatně výdělečně činní nebo zaměstnaní srbským podnikem.

Ačkoli EU respektuje svrchované právo Srbska rozhodovat o své politice v oblasti občanství a naturalizace, Komise sdělila příslušným srbským orgánům své obavy, pokud jde o možná bezpečnostní rizika pro EU spojená s urychleným získáním práv na bezvízový styk pro státní příslušníky zemí, kteří by jinak měli vízovou povinnost pro vstup do EU. V návaznosti na komunikaci s Komisí v této věci se srbská vláda rozhodla návrh stáhnout.

6. Doporučení

Srbsko přijalo opatření ke splnění předchozích doporučení Komise. Je však třeba dosáhnout dalšího pokroku a zabývat se těmito záležitostmi:

- a) dále sladit vízovou politiku Srbska se seznamem zemí s vízovou povinností sestaveným EU, zejména pokud jde o země, jež pro EU představují riziko nelegální migrace nebo bezpečnostní riziko;
- b) urychleně dokončit jednání o nové dohodě s EU o postavení jednotek agentury Frontex;
- c) plně provádět doložku o státních příslušnících třetích zemí obsaženou v dohodě mezi EU a Srbskem.

II. DALŠÍ ZEMĚ S BEZVÍZOVÝM STYKEM

ZEMĚ S BEZVÍZOVÝM STYKEM PROVOZUJÍCÍ REŽIMY OBČANSTVÍ PRO INVESTORY

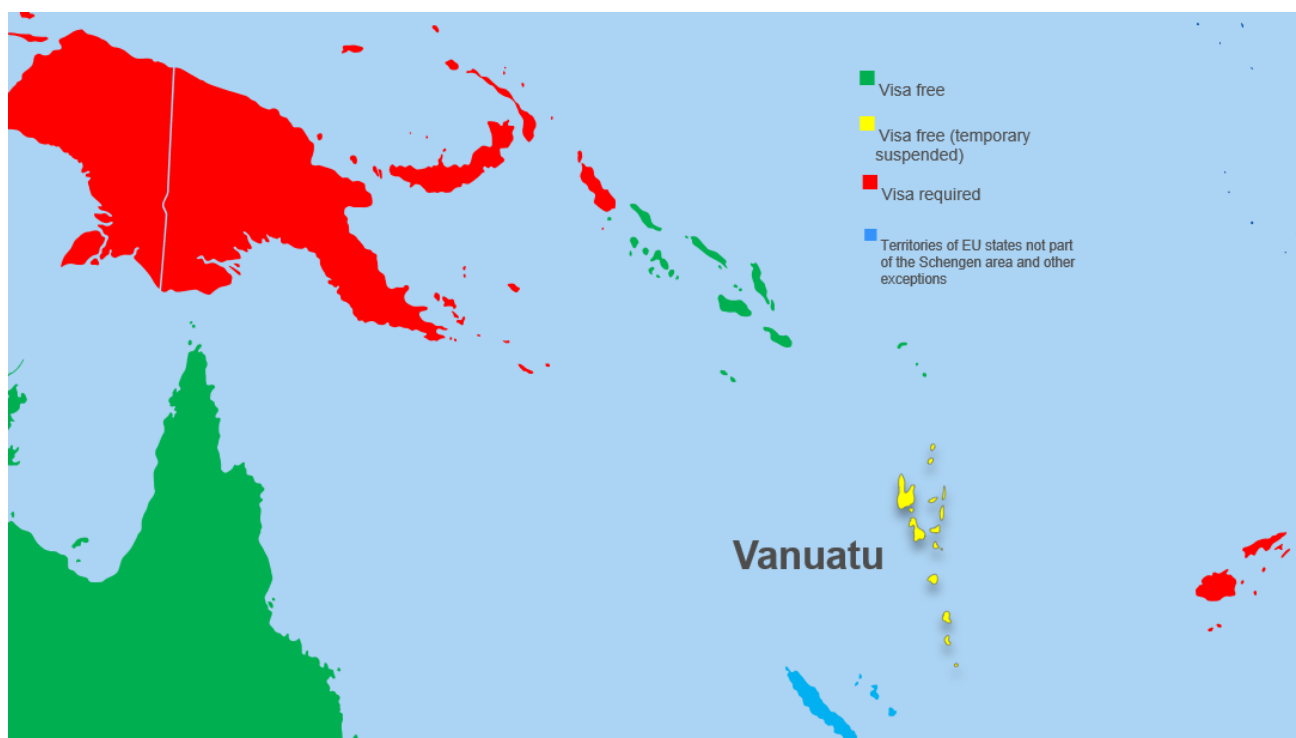
EU respektuje právo svrchovaných států rozhodovat o vlastních naturalizačních postupech, avšak režimy občanství pro investory, které provozují třetí země s bezvízovým stykem a které nejsou v souladu se zásadami a podmínkami, na nichž je založeno osvobození od vízové povinnosti, by pro EU a její členské státy mohly představovat bezpečnostní riziko.

EU je obzvláště znepokojena režimy občanství pro investory, které jsou komerčně propagovány jako režimy umožňující bezvízový přístup do EU. Účelem dohod o zrušení vízové povinnosti je usnadnit mezilidské kontakty mezi EU a třetí zemí, nikoli umožnit státním příslušníkům jiných třetích zemí s vízovou povinností obejít postup získání krátkodobého víza EU prostřednictvím získání občanství. Bezvízový přístup do EU by neměl být využíván jako obchodní komodita, která je předmětem prodeje a nákupu.

Na tuto otázku poukázal také Evropský parlament ve svém usnesení ze dne 9. března 2022 s návrhy Komise o režimech občanství pro investory a režimech pobytu pro investory³². V usnesení byla Komise mimo jiné vyzvána, aby vyvinula co největší tlak s cílem zajistit, aby třetí země, které mají zavedeny režimy občanství pro investory a pobytu pro investory a které využívají bezvízového styku podle přílohy II nařízení (EU) 2018/1806, tyto režimy zrušily, a aby předložila návrh na změnu článku 8 nařízení (EU) 2018/1806 tak, aby zahrnoval fungování režimů občanství pro investory jako důvod pro pozastavení osvobození od vízové povinnosti.

³² Usnesení Evropského parlamentu ze dne 9. března 2022 s návrhy Komise o režimech občanství pro investory a režimech pobytu pro investory (2021/2026(INL)).

VANUATU

Vanuatu provozuje od roku 2015 režimy občanství pro investory, v jejichž rámci uděluje občanství státním příslušníkům jiných zemí bez předchozí vazby na Vanuatu, přičemž v naprosté většině případů vydává kladná rozhodnutí. Do března 2021 vydalo Vanuatu v rámci těchto režimů více než 10 500 pasů, přičemž míra zamítnutí je extrémně nízká.

V letech 2017 až 2021 Komise vyjádřila vážné obavy a upozornila vládu Vanuatu na možnost opětovného zavedení vízové povinnosti. Vysvětlení poskytnutá ze strany Vanuatu uvedené obavy dostatečně nerozptýlila. Na tomto základě přijala Komise dne 12. ledna 2022 návrh rozhodnutí Rady o pozastavení platnosti dohody o zrušení vízové povinnosti s Vanuatu³³. Pro EU to byl vůbec první návrh na pozastavení platnosti dohody o bezvízovém styku se třetí zemí. Rada přijala dne 3. března 2022 rozhodnutí o částečném pozastavení platnosti dohody o zrušení vízové povinnosti s Vanuatu³⁴. Vzhledem k tomu, že nedošlo k nápravě okolností, které vedly k částečnému pozastavení, navrhla Komise dne 12. října 2022 rozhodnutí Rady o úplném pozastavení dohody ode dne 4. února 2023³⁵. Rozhodnutí bylo přijato Radou dne 8. listopadu 2022³⁶. Komise proto dne 1. prosince 2022 přijala nařízení v přenesené pravomoci v souladu s čl. 8 odst. 6 písm. b) nařízení (EU) 2018/1806, v němž se

³³ Návrh rozhodnutí Rady o částečném pozastavení uplatňování Dohody mezi Evropskou unií a Vanuatskou republikou o zrušení vízové povinnosti pro krátkodobé pobyty (COM(2022) 6 final).

³⁴ Rozhodnutí Rady (EU) 2022/366 ze dne 3. března 2022 o částečném pozastavení uplatňování Dohody mezi Evropskou unií a Vanuatskou republikou o zrušení vízové povinnosti pro krátkodobé pobyty.

³⁵ Návrh rozhodnutí Rady o úplném pozastavení uplatňování Dohody mezi Evropskou unií a Vanuatskou republikou o zrušení vízové povinnosti pro krátkodobé pobyty. COM(2022) 531 final.

³⁶ Rozhodnutí Rady (EU) 2022/2198 ze dne 8. listopadu 2022 o úplném pozastavení uplatňování Dohody mezi Evropskou unií a Vanuatskou republikou o zrušení vízové povinnosti pro krátkodobé pobyty.

stanoví, že osvobození od vízové povinnosti pro všechny státní příslušníky Vanuatu se pozastavuje od 4. února 2023 do 3. srpna 2024³⁷.

Od vstupu částečného pozastavení v platnost Komise vede s příslušnými orgány Vanuatu posílený dialog³⁸ s cílem napravit okolnosti, které vedly k pozastavení zrušení vízové povinnosti, a umožnit EU toto pozastavení zrušit.

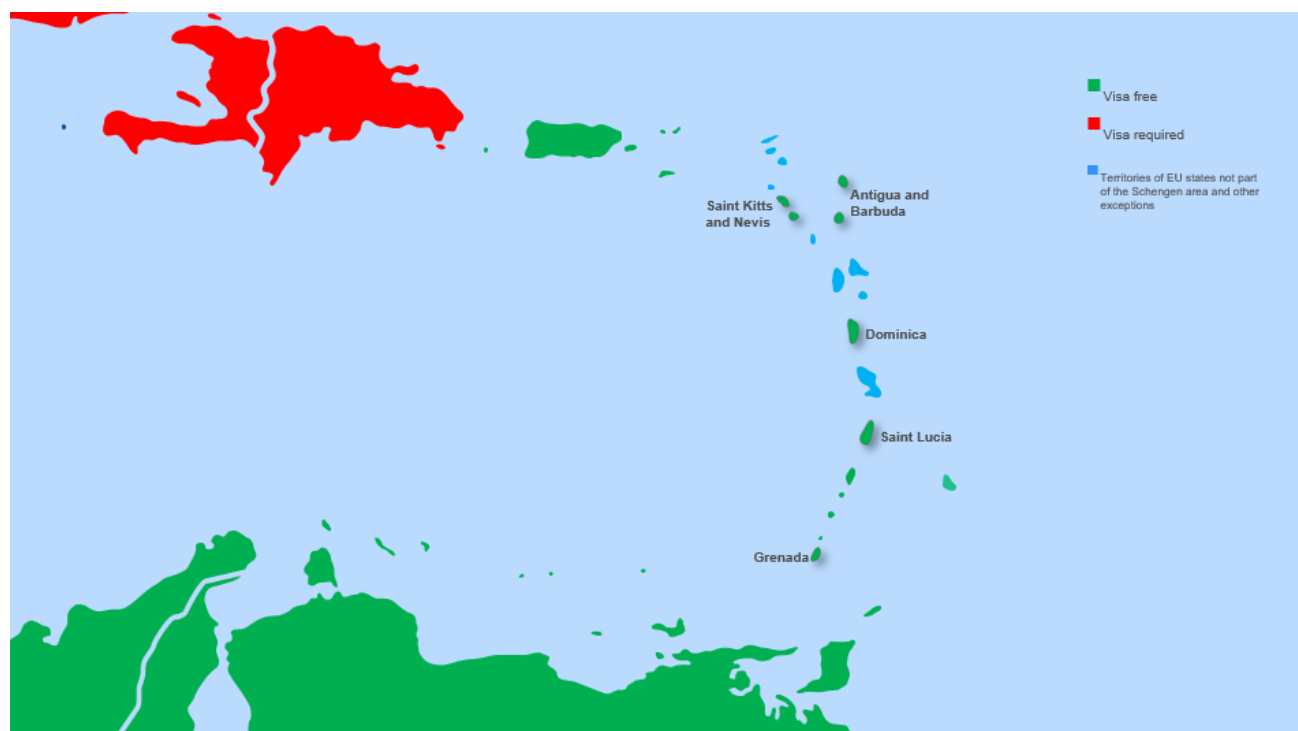
V březnu 2023 vydala vláda Vanuatu novelu zákona o občanství, jejímž cílem je posílit bezpečnost režimu občanství pro investory. Posuzování těchto legislativních změn ze strany Komise právě probíhá. Bylo dohodnuto, že na příštím setkání v rámci posíleného dialogu Vanuatu podrobně vysvětlí legislativní změny v režimech pro investory, které vláda přijala v březnu.

Výměna informací s orgány Vanuatu bude pokračovat, dokud Komise neusoudí, že získala dostatečné informace k dokončení posouzení potřebného k určení, zda okolnosti, které vedly k pozastavení, byly napraveny, nebo stále existují. V závislosti na výsledku tohoto posouzení Komise navrhne zrušení pozastavení nebo přesunutí Vanuatu na seznam zemí s vízovou povinností, jak je stanoveno v čl. 8 odst. 7 nařízení (EU) 2018/1806.

³⁷ Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2023/222 ze dne 1. prosince 2022 o dočasném pozastavení osvobození od vízové povinnosti pro všechny státní příslušníky Vanuatu.

³⁸ Ustanovení čl. 8 odst. 6 písm. a) nařízení (EU) 2018/1806.

STÁTY VÝCHODNÍHO KARIBIKU

Od roku 2020 Komise spolupracuje s pěti východokaribskými státy, které provozují režimy občanství pro investory (Antigua a Barbuda, Dominika, Grenada, Svatý Kryštof a Nevis a Svatá Lucie), s cílem získat příslušné informace a údaje o těchto režimech, které OECD klasifikuje jako potenciálně vysoce rizikové pro integritu společného standardu pro oznamování OECD, jelikož vyvolávají podezření na možné daňové úniky a praní peněz³⁹.

Na základě informací obdržených od příslušných orgánů dospěla Komise k závěru, že všechny posuzované režimy pro investory vykazují vysoký počet úspěšných žadatelů, přičemž již bylo vydáno celkem nejméně 88 000 pasů. U některých zemí je tento počet vyšší než 30 000 (34 500 pasů vydala Dominika, 36 742 pasů Svatý Kryštof a Nevis). Současně je velmi nízká míra zamítnutí (3 až 6 %), což spolu s krátkou dobou zpracování (v některých případech pouhé dva měsíce) vyvolává otázky ohledně důkladnosti bezpečnostní kontroly.

Mezi úspěšnými žadateli jsou i státní příslušníci, kteří by jinak ke vstupu do EU potřebovali vízum. Mezi hlavní státní příslušnosti žadatelů patří podle získaných informací mimo jiné Čína a Rusko, ale také Sýrie, Írán, Irák, Jemen, Nigérie a Libye. V této souvislosti Komise uvítala rozhodnutí všech pěti karibských zemí z března 2022 v reakci na ruskou agresi vůči Ukrajině pozastavit posuzování žádostí ruských a běloruských státních příslušníků.

Karibské režimy občanství pro investory jsou v současné době pro individuální investory a rodiny jedněmi z nejlevnějších na světě. V některých případech činí náklady na osobu pouhých 100 000 USD. Náklady u ostatních posuzovaných režimů jsou jen o málo vyšší.

Výměna informací se zemí původu nebo předchozího hlavního pobytu žadatelů na základě obdržených informací probíhá v určitém rozsahu ve čtyřech z pěti hodnocených zemí. Nezdá se však, že by k tomu docházelo systematicky. Všech pět zemí spolupracuje se Společným regionálním komunikačním

³⁹ <https://www.oecd.org/tax/automatic-exchange/crs-implementation-and-assistance/residence-citizenship-by-investment/>

centrem (JRCC) Prováděcí agentury Karibského společenství pro boj proti trestné činnosti a pro zajištění bezpečnosti (IMPACS), které pomáhá při získávání důvěrných informací o jednotlivých osobách uvedených v žádosti. Žádná z hodnocených zemí však nevyžaduje pobyt a dokonce ani fyzickou přítomnost v zemi před udělením občanství, a to ani během vyřizování žádosti.

V některých případech země využívají v průběhu celého procesu vyřizování žádostí a kontroly soukromé subjekty, mimo jiné pro osobní kontroly a ověřování dokumentů předložených žadateli. Svěření procesu ověřování soukromým společnostem je dalším faktorem, který vyvolává pochybnosti, pokud jde o přístup k informacím donucovacích a soudních orgánů v zemi původu nebo předchozího hlavního pobytu.

Všech pět zemí v různé míře umožňuje úspěšným žadatelům po získání občanství za investice změnit totožnost. Antigua a Barbuda a Dominika to povolují po uplynutí pěti let od získání občanství, Grenada po jednom roce, Svatý Kryštof a Nevis po získání občanství. V některých případech je povolena i vícenásobná změna jména (podle dostupných informací je jen jediná změna jména povolena pouze na Svatém Kryštofu a Nevisu).

Krátké doby zpracování, nízké poplatky, vysoký počet žádostí a nízká míra zamítnutí a rovněž některé aspekty postupů bezpečnostní kontroly jsou prvky, které naznačují, že provozování těchto režimů by mohlo pro bezpečnost členských států EU představovat určitá rizika. Další možné bezpečnostní riziko představuje skutečnost, že úspěšní žadatelé mohou po získání nové státní příslušnosti změnit svou totožnost.

Ačkoli stále probíhají dvoustranné konzultace, Komise bude po dokončení svého hodnocení nadále úzce spolupracovat s těmito třetími zeměmi na nalezení dlouhodobých řešení. V této souvislosti bude Komise svolávat smíšené výbory odborníků zřízené na základě dvoustranných dohod o zrušení vízové povinnosti, jejichž cílem je sledovat provádění dohod a řešit spory vyplývající z jejich uplatňování.

ZÁVĚR

Komise se domnívá, že všech osm sousedních zemí EU, které byly v rámci této zprávy hodnoceny, přijalo opatření ke splnění řady doporučení uvedených v páté zprávě v rámci mechanismu pro pozastavení zrušení vízové povinnosti. V případě Gruzie a Ukrajiny, jejichž státní příslušníci byli osvobozeni od vízové povinnosti před méně než sedmi lety a u nichž je stále nutné podávat zprávy o plnění kritérií pro uvolnění vízového režimu, se Komise domnívá, že požadavky týkající se uvolnění vízového režimu jsou i nadále plněny. Všech osm zemí však musí přijmout další opatření, aby se doporučeními Komise zabývaly.

Členské státy informují o celkově dobré spolupráci se všemi osmi zeměmi v oblasti migrace i bezpečnosti. Některé z těchto zemí musí pokračovat v řešení neopodstatněných žádostí o azyl, mimo jiné tím, že posílí svou účast v platformě EMPACT a budou pokračovat v pořádání cílených informačních kampaní. Všechny země by měly pokračovat ve sbližování vízové politiky, aby se zabránilo riziku, že státní příslušníci třetích zemí vstoupí na jejich území bez víza a poté budou dále nelegálně cestovat do EU. Dalšího úsilí je také zapotřebí v boji proti organizovanému zločinu a korupci.

Uvolnění vízového režimu je klíčovou součástí spolupráce EU se zeměmi západního Balkánu a Východního partnerství v oblasti migrace, bezpečnosti a spravedlnosti. Usnadňuje mobilitu a mezilidské kontakty a může rovněž vyvolat klíčové politické reformy v těchto zemích. Tento proces bude i nadále pečlivě sledován, mimo jiné prostřednictvím setkání vyšších úředníků, pravidelných zasedání podvýboru pro spravedlnost, svobodu a bezpečnost a diskusí mezi EU a zeměmi, jichž se zpráva týká. Výroční zprávy Komise o pokroku se budou i nadále zabývat sledováním otázek souvisejících s kritérii pro uvolnění vízového režimu.

Komise bude rovněž nadále sledovat všechny země s bezvízovým stykem, které provozují režimy občanství pro investory, a zintenzivní dialog s těmito zeměmi s cílem nalézt dlouhodobá řešení, která by zabránila jakémukoli možnému obcházení postupu získání krátkodobých víz EU a hloubkového posouzení možných individuálních migračních a bezpečnostních rizik, s nimiž je tento postup spojen.

Komise bude dále pokračovat v realizaci nového komplexního přístupu monitorování, který oznámila ve svém sdělení z 30. května 2023 a který se bude vztahovat na všechny třetí země s bezvízovým stykem. Na základě výsledků tohoto monitorovacího procesu bude Komise nad rámec svých povinností podávání zpráv i nadále podávat zprávy o třetích zemích s bezvízovým stykem v souvislosti s migračními a bezpečnostními výzvami.